

**LASTEN JA NUORTEN VERTAISUHTTEIDEN YLLÄPITÄMINEN JA
MUODOSTUMINEN VIESTINTÄTEKNOLOGIAN AVULLA**

Henna Lahti

Puheviestinnän pro gradu -tutkielma

Syksy 2011

Viestintätieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty HUMANISTINEN	Laitos – Department VIESTINTÄTIETEIDEN
Tekijä – Author Henna Lahti	
Työn nimi – Title Lasten ja nuorten vertaissuhteiden ylläpitäminen ja muodostuminen viestintäteknologian avulla	
Oppiaine – Subject Puheviestintä	Työn laji – Level Pro gradu -tutkielma
Aika – Month and year Syksy 2011	Sivumäärä – Number of pages 86+22
Tiivistelmä – Abstract <p>Tämän tutkielman ensimmäinen osa on kirjallisuuskatsaus, jossa perehdytään lasten ja nuorten teknologiavälitteisiin vuorovaikutussuhteisiin ja siihen, miten he ylläpitävät ja muodostavat vertaissuhteita viestintäteknologian avulla. Tavoitteena oli selvittää, mitä aiheesta on tutkittu ja millaisia menetelmiä ja mittareita tutkimuksissa on käytetty. Kirjallisuuskatsaus toteutettiin noin 150:n pääosin 2000-luvulla tehdyn kirjan ja artikkelin pohjalta.</p> <p>Tulokset osoittivat, että lapset ja nuoret käyttävät viestintäteknologiaa ensisijaisesti viestiäkseen olemassa olevien ystäviensä kanssa. Huomattava osa nuorista on kuitenkin myös muodostanut uusia vertaissuhteita henkilöihin, joita he eivät ole aiemmin tavanneet. Verkkoympäristö antaa uudenlaiset puitteet myös identiteetikokeiluille, ja nuoret käyttävätkin tätä mahdollisuutta paljon.</p> <p>Näyttää siltä, että Waltherin vuonna 1996 kehittämä hyperpersonaalinen viestintäteoria kuvaa erinomaisesti lasten ja nuorten tietokonevälitteistä viestintää vielä 15 vuotta myöhemmin. Lisäksi erilaisilla viestintävälaineillä on omanlaisensa rooli lasten ja nuorten välisissä vuorovaikutussuhteissa. Jatkossa olisi syytä tutkia, mihin viestintävälaineen valinta ja käyttö perustuvat ja miten vertaissuhteen luonne muuttuu verkossa ja kasvokkain tapahtuvan kanssakäymisen aikana.</p> <p>Tutkielman toinen osa on tieteellinen yhteisartikkeli ohjaajani Maili Pörhölän kanssa. Artikkelissa käsiteltiin kirjallisuuskatsaukseni aihetta sekä kuvattiin kahta nuorten käyttämää nettisivustoa (Habbo Hotelli ja IRC-Galleria). Lisäksi artikkelissa sivuttiin tukipalveluita, joita erilaiset järjestöt olivat kehittäneet, jotta aikuiset voisivat olla läsnä lasten ja nuorten arjessa myös verkossa.</p>	
Asiasanat – Keywords internet, lapset, nuoret, puheviestintä, vertaissuhteet, viestintäteknologia, suhteiden ylläpitäminen	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopisto / Jyväskylän yliopiston kirjasto	
Muita tietoja – Additional information Tutkielmaan sisältyy artikkelikäsikirjoitus	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	TUTKIELMAN TAVOITTEET JA TOTEUTUS.....	8
	2.1 Tutkielman tavoitteet ja tutkimustehtävät.....	8
	2.2 Tutkielman aineisto	9
	2.2.1 Aineiston haku	9
	2.2.2 Aineiston käsittely ja analyysi	13
	2.3 Yhteisartikkelin kirjoitusprosessi	14
3	LASTEN JA NUORTEN VÄLINEN TEKNOLOGIAVÄLITTEINEN VIESTINTÄ TUTKIMUSKOHTENA.....	17
	3.1 Tutkielman keskeiset käsitteet.....	17
	3.2 Tutkimuksissa käytettyjä menetelmiä	20
4	VERTAISSUHTEIDEN YLLÄPITÄMINEN VIESTINTÄTEKNOLOGIAN AVULLA.....	32
	4.1 Vertaissuhteen vahvistaminen	32
	4.2 Itsestäkertominen ja oman aseman osoittaminen.....	36
	4.3 Me-hengen ja yhteisöllisyyden luominen.....	41
	4.4 Viestintäteknologian merkitys vuorovaikutustilanteen sisällön luojana ..	45
5	VERTAISSUHTEIDEN LUOMINEN VIESTINTÄTEKNOLOGIAA HYVÄKSI KÄYTTÄEN.....	49
	5.1 Uusien suhteiden luomisen useus ja suhteiden taustat.....	49
	5.2 Uusien verkkosuhteiden hallittavuus ja helppous.....	53

5.3 Siirtyminen verkkoviestinnästä kasvokkaisvuorovaikutukseen	56
5.4 Uusia vertaissuhteita solmivien nuorten ominaisuuksia.....	58
6 IDENTITEETIN ESITTÄMINEN JA IDENTITEETTIKOKEILUT VIRTUAALIMAAILMASSA	61
6.1 Identiteetin luonne virtuaalimaailmassa.....	61
6.2 Identiteettikokeilut ja itsensä esittelemisen strategiat	63
6.3 Identiteettikokeilujen motiivit	68
7 PÄÄTÄNTÖ	71
7.1 Tutkielman arviointi.....	71
7.2 Johtopäätökset ja katsaus eteenpäin.....	75
KIRJALLISUUS.....	81
LIITTEET	
Liite 1: The use of interpersonal communication technologies to establish and maintain peer relationships (artikkelikäsikirjoitus).....	87
Liite 2: Aineiston tutkimusmenetelmien ja mittareiden yhteenveto.....	88
TAULUKOT	
Taulukko1: Hakusanat.....	10
Taulukko2: Viestintävälineen rooli lasten ja nuorten elämässä.....	76

1 JOHDANTO

Yhteiskunta on teknologisoitunut räjähdysmäisesti 2000-luvulle tultaessa. Nykyään kännykät ja tietokoneet verkkosivustoineen ja peleineen ovat luonnollinen osa jokaisen arkea. Aikuiset elävät edelleen tietynlaista murrosvaihetta teknologiaan siirtymisen suhteen, mutta lapset syntyvät suoraan yhteiskuntaan, jossa tietokoneet ja muut teknologiset välineet värittävät jokapäiväistä elämää.

Kasvokkaisviestintä nähdään usein jonkinlaisena itseisarvona ja tavoitetilana, johon viestinnän tulisi pohjautua (ks. esim. Berger 2005), ja monet tutkijat ovat yrittäneet lähtökohtaisesti mustamaalata teknologiavälitteistä viestintää. Usein heidän negatiiviset hypoteesinsa ovat kuitenkin tulleet kumotuiksi. Esimerkiksi eräs tutkija oletti tutkimuksessaan, että internetin käyttö aiheuttaisi sosiaalista eristäytymistä ja masennusta, mutta hänen tuloksensa osoittivat muuta (Gross 2004). Artikkelinsa keskusteluosiossa tutkija kehottaakin unohtamaan oletukset, joiden mukaan teknologiavälitteinen viestintä eristäisi lapset muusta maailmasta tai ajaisi nämä kommunikoimaan ainoastaan tuntemattomien kanssa (emt. 646), ja myös tämän työn tulokset kehottavat tekemään samoin.

2000-luvun alkupuolella julkaistujen tutkimusten negatiivisten oletusten taustalle on toisaalta löydettävissä myös perusteita. Sovellukset ja ohjelmat, jotka 1990-luvun lopussa olivat nuorten suosiossa, oli kehitetty – ja niitä luonnollisesti myös käytettiin – erityisesti viestimiseen tuntemattomien kanssa (Valkenburg & Peter 2009a, 1). On hyvä myös huomata, että tuohon aikaan vain harvoilla oli pääsy internetiin.

Tämä tutkielma koostuu kahdesta osasta: kirjallisuuskatsauksesta ja tieteellisestä artikkelista. Kirjallisuuskatsauksessa tarkastelen, miten lapset ja nuoret ylläpitävät ja muodostavat vertaissuhteitaan viestintäteknologian avulla. Tutkielmani toinen osa on ohjaajani Maili Pörhölän kanssa kirjoitettu yhteisartikkeli, joka käsittelee

kirjallisuuskatsaukseni aihetta. Artikkelin teoriaosuus kirjoitettiin kirjallisuuskatsausta varten tekemäni kirjallisuuskartoituksen pohjalta. Minun vastuullani artikkelia kirjoittaessa oli aineiston haun lisäksi koostaa kuvaus kahdesta suomalaisten nuorten käyttämästä verkkosivustosta, Habbo Hotellista ja IRC-Galleriasta, ja kuvata, millaista vuorovaikutusta näillä sivustoilla esiintyi. Artikkelissa sivutaan myös tukipalveluita, joita erilaiset järjestöt ovat kehittäneet, jotta aikuiset voivat olla läsnä lasten ja nuorten arjessa myös verkkomaailmoissa. Myös tukipalveluita koskevan tiedon koostaminen ja etsiminen oli vastuullani.

Tutkielma on tärkeä ja ajankohtainen, sillä viestintäteknologia ja sen käyttö arjessa on yleistynyt 2000-luvulla suuresti. Vaikka nuorten suosikkisivustojen, kuten esimerkiksi IRC-Gallerian ja Habbo Hotellin, käyttäjämäärät ovat laskeneet viimeisen vuoden aikana (ks. esim. TNS gallup 2010), kertoo se mielestäni enemmän siitä, että verkkosivujen tarjonta on lisääntynyt, kuin siitä, että niiden käyttö olisi vähentynyt. Myös nuorisotyöntekijät, poliisi ja kirkon nuorisotyö ovat tiedostaneet internetin merkityksellisyyden nuorten elämässä ja liittyneet nuorten käyttämille sivustoille kuten IRC-Galleriaan. Selvää kysyntää aikuisen läsnäololle verkossa on ollut, sillä esimerkiksi Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskuksen koordinoimia Netari-palveluita, muun muassa Habbo Hotellin Netari-nuorisotilaa ja IRC-Gallerian Netari-chatteja, käytti vuonna 2009 yli 159 000 nuorta. (Netari.fi 2010.)

Kirjallisuuskatsauksen tulokset osoittavat, että lapset ja nuoret ovat ottaneet viestintäteknologian sovellukset omakseen. Erilaisia viestintävälineitä käytetään ennen kaikkea olemassa olevien ystävyys-suhteiden ylläpitämiseen, mutta myös uusia tuttavuuksia solmitaan. Tulokset osoittavat myös, että lasten ja nuorten identiteetin muodostuminen liittyy hyvin läheisesti teknologiavälitteiseen viestintään.

Seuraavaksi esittelen tutkielmani tavoitteet ja tutkimustehtävät, jonka jälkeen kerron, miten kirjallisuuskartoitus toteutettiin. Luvussa 3 esittelen tutkielman kannalta keskeisiä käsitteitä sekä annan esimerkkejä, miten ja millaisia menetelmiä

käyttäen aihealuetta on tutkittu. Tutkielman toteutuksen kuvaamisen jälkeen siirryn esittelemään saamiani tuloksia. Artikkelikäsikirjoitus löytyy työn liitteestä numero 1.

2 TUTKIELMAN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

2.1 Tutkielman tavoitteet ja tutkimustehtävät

Tämän tutkielman ensimmäinen osa on kirjallisuuskatsaus, jonka tavoitteena on kuvata ja tiivistää tieteellistä kirjallisuutta ja tutkimusta, jota on tehty lasten ja nuorten teknologiavälitteisistä vertaissuhteista. Keskiössä on lasten ja nuorten positiivisena kokemat vertaissuhteet, kuten ystävyys-, kaveri- ja seurustelusuhteet, joita ylläpidetään tai jotka ovat muodostuneet teknologian avulla. Tässä tutkielmassa käsitän lapsiksi ja nuoriksi alle 18-vuotiaat henkilöt, joskin joidenkin aineistoni artikkeleiden tutkimushenkilöissä on mukana myös varhaisaikuisia aina noin 25 ikävuoteen saakka.

Kirjallisuuskatsausta ohjaavat seuraavat kysymykset:

- Mitä on tutkittu lasten ja nuorten keskinäisestä teknologiavälitteisestä viestinnästä ja teknologiavälitteisistä vuorovaikutussuhteista?
- Miten aihetta on tutkittu ja minkälaisia menetelmiä tutkimuksissa on käytetty?
- Miten lapset ja nuoret ylläpitävät ja luovat vertaissuhteitaan viestintäteknologian avulla?

Yhteisartikkelin eli tutkielmani toisen osan kirjoittamisen yhteydessä hain myös vastausta kysymykseen:

- Millaisia verkkosivustoja on kehitetty lasten ja nuorten vertaissuhteiden ylläpitämisen ja luomisen tueksi ja miten niitä käytetään?

2.2 Tutkielman aineisto

2.2.1 Aineiston haku

Selkeyden vuoksi käytän jatkossa käsitettä ”yhteisartikkeli” kuvaamaan tutkielmani toista osaa, eli Pörhölän ja minun kirjoittamaa artikkelia. Puhuttaessa ”artikkelista” tarkoitan yksittäistä tekstiä aineistossa, joka on löytynyt tietokannoista hakujeni avulla.

Tiedonhakuni alkoi hakusanalistan suunnittelemisesta. Tavoitteenani oli löytää sanat, jotka mahdollisimman hyvin kattaisivat kirjallisuuskatsaukseni aiheen ja joiden avulla voisin parhaiten löytää aineistoa tutkielmaani varten. Hakusanojen suunnittelemisen jälkeen kävin listan läpi yleisen suomalaisen asiasanaston (YSA) verkkosovelluksen VESA-verkkosanaston ja englanninkielisissä tietokannoissa Thesaurus-sanaston kanssa. Sanastojen avulla hakusanani tarkentuivat vielä siihen muotoon, jossa ne todennäköisimmin tietokannoissa tulisivat esiintymään. Lopulliseen hakuun muodostui kolme sanaryhmää (ks. taulukko 1). Ensimmäinen ryhmä sisälsi vuorovaikutukseen, verkostoitumiseen ja suhteiden ylläpitämiseen liittyviä sanoja. Toiseen ryhmään kuuluivat tutkittavaa henkilöryhmää määrittelevät sanat ja kolmannessa ryhmässä oli kontekstista kertovia sanoja.

Valmistauduin varsinaiseen tiedonhakuun osallistumalla Jyväskylän yliopiston kirjaston järjestämiin tiedonhakukoulutuksiin, viitteidenhallintaohjelma Refworksin käyttöön perehdyttävään luentoan sekä suorittamalla Jyväskylän yliopiston kirjaston viestintätieteilijöille suunnatun tiedonhakukurssin verkossa. Lisäksi käytin mahdollisuuden henkilökohtaiseen tiedonhaunohjaukseen, jossa kirjaston virkailijan kanssa kävimme läpi hakusanojani, hakutekniikkaani ja sitä, mistä tietokannoista haut kannattaisi suorittaa. Näin varmistin, että hakutekniikkani puolesta sain katettua mahdollisimman laajasti saatavilla olevat tietokannat. Tutustuin systemaattiseen tiedonhakuun myös olemassa olevien gradujen pohjalta.

TAULUKKO 1 Hakusanat

HAKUSANAT	Suomeksi	Englanniksi
RYHMÄ 1: Vuorovaikutus, verkostoituminen, suhteiden ylläpitäminen	Viestintä, Keskinäisviestintä, Vertaisverkot, Ihmissuhteiden ylläpito, Vertaissuhteet, Vuorovaikutussuhteet	Interpersonal Communication, Peer network, Maintaining relationships, Peer communication, Interpersonal relation
RYHMÄ 2: Tutkittavat henkilöt	Lapset, Nuoret, Alaikäiset, Teini-ikäiset	Child, Youth, Youngsters, Adolescents, Teenagers
RYHMÄ 3: Konteksti	Teknologia, Internet, Viestintäteknikka, Sähköinen viestintä, Verkkoviestintä	Technology, Internet, Communication & technology, ICT, CMC, Telematics

Tietokannat, joista hain aineistoa tutkielmaani varten olivat:

- JYKDOK, Jyväskylän yliopiston tietokanta. Huom. Sisältää myös vapaakappalekokoelman, joka on suomalaisten julkaisujen arkistokokoelma.
- LINDA, Suomen yliopistojen yhteistietokanta, jossa on muun muassa yliopistojen kirjastojen teokset, lehtiä, opinnäytetöitä ja verkkojulkaisuja.
- ARTO, suomalainen artikkelitietokanta
- NELLI, portaali, jossa on lukematon määrä erilaisia verkkolehtiä ja kansainvälisiä tietokantoja.

NELLI-portaalista kävin läpi seuraavat tietokannat:

- Communication & Mass Media Complete (EBSCO), sisältää viestinnän alan lehtiä ja monografioita
- ERIC (CSA), kasvatustieteiden tietokanta, aineistoa vuodesta 1966 lähtien
- Academic Search Elite (EBSCO), monitieteellinen tietokanta, aineistoja vuodesta 1985 lähtien
- Linguistics and Language Behavior Abst. -LLBA (CSA), kansainvälinen kielitieteen tietokanta aineistoa vuodesta 1973 lähtien
- Business Source Elite (EBSCO), aineistoa vuodesta 1985 lähtien
- Sociological Abstracts (CSA), sosiologian kansainvälinen tietokanta, aineistoa vuodesta 1963 lähtien
- Social Sciences Citation index (osa Web of Science -tietokantaa), yhteiskuntatieteellistä ja humanistisen alan aineistoa vuodesta 1956 lähtien
- Communication Studies (CSA/SAGE) viestinnän alan lehtiä 1950-luvulta lähtien

Kävin tietokannat läpi systemaattisesti edellä esittelemääni hakusanalista käyttäen. Jokainen haku sisälsi aina vähintään yhden sanan jokaisesta kolmesta sanaryhmästä (esimerkiksi interpersonal communication + children + technology). Käytin hakuja tehdessäni hakukoneiden mahdollistamaa sanojen katkaisumuinaisuutta. Tällöin hakutuloksissa otettiin huomioon kaikki mahdolliset sanan johdannaiset. Esimerkiksi kun children-sanalla katkaisi child-vartalon kohdalta, hakukone haki aineistoja, joissa esiintyi sekä yksikössä että monikossa kirjoitetut sanat. Sanojen katkaisu toimi JYKDOKissa, LINDASSA ja ARTOSSA kysymysmerkin, "?", ja NELLIN tietokannoissa "*" -merkin avulla.

JYKDOKista, LINDAsta ja ARTOsta hain tietoja sekä suomen että englannin kielellä, kun taas NELListä suoritin haut ainoastaan englanninkielisillä termeillä. Suomenkielisiä aineistoja sisältäneistä tietokannoista ei löytynyt kovinkaan montaa hakutulosta, mikäli hakusanoissa käytettiin suoraan esimerkiksi sanaa "keskinäisviestintä". Varmistaakseni, että löydän kaiken mahdollisen aineiston,

lisäsin suomenkielisen hakusanalistan ensimmäiseen ryhmään sanan ”viestintä”, vaikka haut ”?viestintä” ja ”viesti?” tuottivatkin jonkin verran päällekkäisiä tuloksia. Englanninkielinen sana ”communication” puolestaan tuotti niin paljon osumia, että päädyin hauissa käyttämään vain tarkempia ilmauksia kuten ”interpersonal communication” tai ”peer communication”.

Kaikissa hakukoneissa oli mahdollista yhdistää yhteen kenttään useampia sanoja Boolean operaattoreiden avulla. Näin ollen pystyin kirjoittamaan esimerkiksi kaikki kohderyhmää kuvaavat sanat aina yhteen kenttään käyttämällä sanojen välissä vaihtoehtoa ilmaisevaa komentoa ”OR”. Kaikkiin tekemiini hakuihin sisältyikin aina kaikki kakkosryhmän sanat vaihtoehtoisina.

Tietokannoissa, joissa oli mahdollista käyttää suomen kieltä, hain ensimmäisen ja toisen ryhmän sanoja kaikista mahdollisista teksteistä. Kolmannen ryhmän sanoja hain ainoastaan asiasanoista, sillä muun muassa JYKDOKissa hakusanalla ”internet” hakukone näytti myös kaikki tekstit, jotka oli julkaistu internetissä, esimerkiksi verkossa julkaistut gradut. NELLI-portaalin englanninkielisissä tietokannoissa kohdistin hakuni avainsanoihin (engl. keywords) tai aiheeseen (engl. topic). Tällainen kohdistus ohjasi hakukonetta etsimään tuloksia tekstin otsikosta, asiasanoista ja tiivistelmästä.

Hain teoksia ja artikkeleista viimeisen kymmenen vuoden ajalta. Aineistoa lukiessani kuitenkin huomasin, ettei 1990-luvun lopulla tai 2000-luvun alussa ollut tehty vielä paljoakaan tutkimusta, joka olisi soveltunut tämän tutkielman aineistoksi. Siksi suuri osa aikaisen vaiheen materiaalista jäi lopulta vain taustoitukseksi aiheelle. Ensimmäiset haut tein syksyllä 2009 ja myöhemmin täydensin hakujani käsittämään myös vuonna 2010 julkaistut teokset.

2.2.2 Aineiston käsittely ja analyysi

Kävin läpi hakusanoilla löytyneet viitelistat ja silmäilyn jälkeen tallensin relevanteilta vaikuttavat kirjat ja artikkelit Refworksiin myöhempää läpikäymistä varten. Lopulta olin tallentanut hieman yli 200 viitettä. Kun olin päässyt tietokannoissa systemaattisen tiedonhaun loppuun, aloin käydä uudelleen läpi viitelistaani Refworksissa. Luin uudelleen artikkelien tiivistelmät, ja jos teksti ei liittynyt aiheeseeni, poistin sen listastani. Työni kannalta keskeiset ja hyödylliset artikkelit pyrin löytämään verkosta kokonaisina teksteinä ja tallentamaan ne myöhempää käyttöä varten. Relevanttien kirjojen kohdalla otin selvää, onko teos saatavilla Jyväskylän yliopiston kirjastosta, ja jos näin ei ollut, tein teoksesta kaukolainapyynnön toisesta kirjastosta. Käytin kirjojen esikatseluun ja relevanttiuden arviointiin myös hakupalvelin Googlen kirjahakua, jossa useista teoksista pääsi lukemaan ainakin sisällysluettelon ja osasta myös kokonaisia kappaleita.

Viitteiden relevanttiuden ja saatavuuden tarkastelun jälkeen siirryin lukemaan materiaalia. Ensin luin artikkelin tiivistelmän tai kirjan sisällysluettelon, joka varmisti vielä kertaalleen, että teksti soveltui tutkielman aineistoksi. Aluksi tein lukemastani tiivistelmiä artikkeli- ja kirjakohtaisesti, mutta tekstimassan alkaessa jäsenyää aloin koota tiivistelmäni aineistosta nousseiden teemojen mukaan. Pääteemoja muotoutui kolme, jotka ovat olemassa olevien vertaissuhteiden ylläpitäminen viestintäteknologian avulla, lasten ja nuorten uusien vertaissuhteiden luominen viestintäteknologiaa hyväksi käyttäen sekä identiteetin esittäminen ja identiteettikokeilut verkossa. Lisäksi näiden otsikoiden alle muotoutui alaotsikoita, jotka syvensivät esiin noussutta teemaa entisestään. Näistä ylä- ja alaotsikoista alkoi vähitellen muotoutua myös työni tulososion lopullinen dispositio. Esittelen tutkielmani tulokset työn luvuissa 4–6.

Aineistoa lukiessani kävin läpi myös tekstien lähdeluetteloita, ja tarvittaessa etsin käsiini kirjat ja artikkelit, joihin teksteissä oli viitattu. Viitteet veivät usein artikkeleihin tai kirjoihin, jotka käsittelivät aiheitani mutta joita ei välttämättä ollut

rajattu lapsiin ja nuoriin. Näin ollen näistä artikkeleista sain osasta lisää aineistoa tutkielmaan, mutta myös hyvää lisätietoa aiheestani. On hyvä kuitenkin huomata, että nämä aineiston lähdeluetteloiden kautta etsityt artikkelit eivät löytyneet tietokannoista käyttämieni hakusanojen avulla.

Artikkelien metodiluvuista tarkastin kohderyhmän oikean iän ja kirjasin ylös tutkimuksessa käytetyt metodit, menetelmät ja mahdolliset mittarit. Metodilukujen avulla koostin taulukon, johon listasin päämenetelmän, jolla tutkimus oli tehty, sekä täydennysmenetelmät, joita mahdollisesti oli käytetty. Kirjasin taulukkoon myös mittarit, joita tutkimusta tehdessä oli käytetty tai joita tutkimuksen avulla oli luotu. Esimerkkejä käytetyistä menetelmistä ja mittareista esittelen luvussa 3 ja lopullinen taulukko löytyy työn liitteestä (ks. liite 2).

2.3 Yhteisartikkelin kirjoitusprosessi

Tutkielmani toinen osa on tieteellinen yhteisartikkeli työni ohjaajan Maili Pörhölän kanssa. Pörhölä toimi tekstin vastuullisena pääkirjoittajana, ja itse toimin kakkoskirjoittajana. Yhteisartikkelissa tiivistetään tutkielmani keskeisimpiä havaintoja ja esitellään esimerkkisovelluksia ja niiden käyttöä. Tekstin pohjana on tutkielman kirjallisuuskatsausta varten tehty kirjallisuushaku. Aineiston haun suoritin edelle kertomallani tavalla taulukossa 1 esittämieni hakusanojen avulla. Aineistoa lukiessani keräsin keskeisiä tekstejä, joiden koin soveltuvan yhteisartikkelin pohjaksi, ja toimitin ne Pörhölälle tekstin kirjoittamista varten.

Kirjallisuushaun lisäksi omalla vastuullani oli koostaa kuvaukset suomalaisten nuorten käyttämistä verkkosivustoista ja siitä, millaista vuorovaikutusta sivustoilla esiintyy. Aloitin tarkastelun tutustumalla verkkosivustoihin, joita aineiston artikkeleista nousi esiin. Tällaisia sivustoja olivat muun muassa sooda.com, IRC-Galleria, Habbo Hotelli, Demi.fi, suomi24.fi, ja ii2.org. Sivustojen esittelyiden, aineiston ja oman tietämykseni perusteella valitsin tarkastelun kohteeksi IRC-Gallerian ja Habbo Hotellin. Molemmat sivustot on kehitetty Suomessa ja niihin kirjautuminen on ilmaista, mutta esimerkiksi VIP-palveluiden käyttäminen tai

oman virtuaalihuoneen sisustaminen on maksullista. Luonteeltaan ja käyttötarkoitukseltaan sivustot ovat erilaisia. Seuraavassa kappaleessa on lyhyt kuvaus molemmista.

IRC-Galleria on verkkoyhteisöpalvelu, johon on kirjautunut lähes 450 000 käyttäjää, keski-ikänsä 22,57 vuotta. Rekisteröityneet käyttäjät voivat pitää yhteyttä ystäviinsä ja löytää uusia kavereita, kirjoittaa blogia, lisätä ja kommentoida kuvia ja videoita ja jutella muiden käyttäjien kanssa heitä kiinnostavista asioista. Lisäksi IRC-Galleriaan on mahdollista perustaa yhteisöjä ja ryhmiä, esimerkiksi harrastusporukoiden käyttöön. (Somia Dynamoid n.d.) Lähtökohtaisesti sivusto kuitenkin rakentuu nimensäkin mukaisesti kuvien jakamiseen ja oman henkilökohtaisen gallerian muodostamiseen ja personoimiseen.

Habbo Hotelli on virtuaalinen maailma, jota käyttää yli 200 miljoonaa rekisteröitynyttä käyttäjää ympäri maailmaa. Habbossa nuoret voivat tavata kavereitaan ja löytää uusia ystäviä, sisustaa omia huoneita, pelata erilaisia pelejä ja osallistua monenlaisiin tapahtumiin. Jokaisella kävijällä on oma pieni hahmonsa, ”habbo”, jonka avulla hotellissa liikutaan ja jutellaan. Habbo on kuin tietokonepeli, mutta kaikkien pelin hahmojen takana on oikea ihminen. (Sulake Corporation Oy n.d.) Habbon käyttäjistä 90 % on 13–18-vuotiaita (Sulake Corporation Oy 2011).

Koostin sivustojen kuvaukset pääosin sivustojen antamien faktojen pohjalta. Kuvaavaa tietoa löytyi usein esimerkiksi osiosta, joka oli tarkoitettu sovellusta käyttävien lasten vanhemmille. Lisäksi kirjasin ylös käytännön seikkoja, joita havaitsin vieraillessani sivustoilla itse.

Päästäkseni tarkastelemaan vuorovaikutusta, mitä sivustoilla esiintyy, minun tuli kirjautua sisään sivustoille. IRC-Galleriaa olen joskus käyttänyt itse, joten pystyin käyttämään olemassa olevia tunnuksiani. Habbo Hotellin käyttöä varten loin uuden tunnuksen.

Habbo Hotellissa oleilin yleisissä tiloissa, joissa kaikki läsnä olevat Habbot pystyvät näkemään toistensa kommentit. En mennyt itse juttelemaan kenellekään, vaan pyrin olemaan tiloissa tarkkailijan roolissa. Lisäksi vierailin Habbo Hotellin Netari-nuorisotilassa.

IRC-Galleriassa suoritin satunnaishaun, joka vei minut satunnaisen henkilön sivulle. Tarkastelin kommentteja, joita hänen kuviinsa oli jätetty ja yritin jäljittää, miten ja mitä henkilö näihin kommentteihin oli mahdollisesti vastannut. Itse en jättänyt kommentteja kenenkään sivulle.

Havaintojeni perusteella kirjoitin kuvauksen siitä, millaisista asioista koin nuorten näillä sivustoilla keskustelevan ja miten he mahdollisesti loivat uusia tuttavuuksia näiden sovellusten kautta.

3 LASTEN JA NUORTEN VÄLINEN TEKNOLOGIAVÄLITTEINEN VIESTINTÄ TUTKIMUSKOHTENA

3.1 Tutkielman keskeiset käsitteet

Määrittelen seuraavassa tutkielmani kannalta keskeisiä käsitteitä, ja selvennän samalla, mitä tietyillä termeillä tässä työssä tarkoitan.

Vuorovaikutussuhteiden ylläpitäminen (engl. maintaining relationship / relationship maintenance) Dindian (2003, 1) mukaan vuorovaikutussuhde on olemassa niin kauan kuin henkilöt viestivät keskenään ja näin ollen ylläpitävät suhdetta. Kun viestintä loppuu ilman aikeita olla yhteydessä tulevaisuudessa, myös suhde päättyy. Dindia ja Canary (1993, Dindia 2003, 2–4 mukaan) ovat määritelleet vuorovaikutussuhteen ylläpidon neljällä tavalla: Ensinnäkin vuorovaikutuksen molemmilla osapuolilla on oltava käsitys siitä, että suhde on olemassa ja sitä halutaan pitää yllä. Toiseksi suhteen olemassa oleva taso on pyrittävä säilyttämään. Kolmanneksi suhde on sen jatkuvuuden kannalta pidettävä osapuolia tyydyttävänä, joskin ajoittain ylläpidetään myös suhteita, joita ei koeta tyydyttäväiksi. Viimeiseksi on tärkeää, että suhde pidetään kunnossa. (Canary & Dindia 1993, Dindia 2003 mukaan.)

Puhuttaessa vuorovaikutussuhteista, joita ylläpidetään pääasiassa viestintäteknologian avulla, saattaa olla hankala määrittää, onko suhde edelleen olemassa, sillä yhteyttä suhteen toiseen osapuoleen saatetaan pitää hyvinkin harvoin. Tämän tutkielman kannalta on olennaista, että henkilöt itse määrittelevät suhteen olemassa olevaksi riippumatta siitä, onko yhteydenpito säännöllistä vai satunnaista.

Vertaissuhde (engl. peer relationship) Nuoren vertaisia ovat henkilöt, jotka ovat lapsen tai nuoren kanssa suunnilleen saman ikäisiä ja samalla tasolla niin

kognitiivisessa, sosiaalisessa kuin emotionaalisessakin kehityksessä (Pörhölä 2008, 94). Tällaisia henkilöitä voivat olla esimerkiksi koulutoverit, ystävät harrastusryhmistä, seurustelukumppanit tai sisarukset. Vertaissuhde puolestaan on vuorovaikutussuhde, joka lapsella on suunnilleen omanikäisen ja samalla kehitystasolla olevan henkilön kanssa (Pörhölä 2009, 86).

Pörhölä (2008, 94) luokittelee vertaissuhteet viiteen tyyppiin, jotka ovat *ystävyyssuhteet, kaverisuhteet, neutraalit vertaissuhteet, vihollissuhteet ja hyväksikäyttävät vertaissuhteet*. Suhteet on nimetty sen mukaan, onko suhde palkitseva vai vahingoittava. Tämän työn kannalta merkityksellisiä ovat erityisesti positiiviset vertaisvuorovaikutussuhteet, jotka Pörhölän luokittelussa ovat ystävyyssuhteet sekä kaverisuhteet. Pörhölä (2009) määrittelee nämä suhdetyypit seuraavasti:

”Ystävyyssuhteita leimaa molemminpuolinen läheisyyden, yhteenkuuluvuuden, arvostuksen ja hyväksytyksi tulemisen tunne, vastavuoroinen itsestä kertominen, toisen ymmärtäminen ja toisesta huolehtiminen, kiintymys, luottamus, tuki ja sitoutuminen. Kaverisuhteissa osoitetaan keskinäistä hyväksyntää ja vietetään runsaasti aikaa yhteisten aktiviteettien parissa.” (Pörhölä 2009, 87.)

Tämän työn teknologiavälitteisissä suhteissa saattaa olla hankala tyypitellä ja arvioida, miten syviksi ja läheisiksi henkilöt suhteet kokevat. Tämän tutkielman kontekstissa on tärkeintä, että lapset ja nuoret mieltävät suhteen positiiviseksi.

Sukupolvi Y Tammikuun 1977 ja joulukuun 1997 välillä syntyneiden henkilöiden on sanottu kuuluvan nettisukupolveen tai sukupolvi Y:hyn, koska he ovat ensimmäinen sukupolvi, joka on saanut ”bittikylvyn”. Nettisukupolven lapset ovat kasvaneet teknologian kanssa, eikä heille ole mikään ihme, että tietokoneella saadaan siirrettyä tietoa tai katsottua kuvia. Tekniikan kehitys on heille kuin elinympäristön parantuminen. (Tapscott 2010, 30–33.)

Nettisukupolven jälkeistä sukupolvea, joka on syntynyt tammikuussa 1998 tai sen jälkeen, on kutsuttu Z-sukupolveksi (Tapscott 2010, 30). Tässä tutkielmassa tarkasteltavat lapset ja nuoret ovat enimmäkseen sukupolvi Y:n edustajia, mutta

uusimmissa tutkimuksissa mukana on myös joitain Z:n edustajia. On hyvä kuitenkin huomata, että edellä esittely jaottelu erilaisin sukupolviryhmiin ei ole tieteellinen vaan julkisessa keskustelussa käytetty jako.

Teknologia- tai tietokonevälitteinen viestintä (engl. computer-mediated communication) Hurme (2003) jaottelee tietokonevälitteisen viestinnän ajan ja paikan suhteen seuraavasti:

- “eri aika / eri paikka; esimerkiksi sähköpostia käytetään eri aikaan eri paikassa
- sama aika / eri paikka; esimerkiksi videoneuvottelu tapahtuu samaan aikaan (reaaliaikaisesti, synkronisesti) eri paikassa; samoin chattailu (keskustelu kirjoittamalla) ja yhteisen dokumentin muokkaus
- sama aika / sama paikka; esimerkiksi tietokonevälitteinen neuvottelu tai ryhmässä tietokoneitse tapahtuva päätöksenteko” (Hurme, 2003.)

Tietokonevälitteinen viestintä voidaan nähdä myös prosessina, jonka kautta ihmiset luovat, ylläpitävät ja muuttavat merkityksiä olemalla vuorovaikutuksessa tietokoneistettujen järjestelmien avulla (Lindlof & Taylor 2002, 249).

Vaikka edellä esiteltyt määritelmät ovat muutaman vuoden takaa, koen niiden pitävän edelleen paikkansa pääpiirteissään. Tässä tutkielmassa teknologiavälitteinen viestintä kuvaa kontekstia, jossa vuorovaikutus tapahtuu. Tietokonevälitteisen viestinnän lisäksi tarkastelun kohteena on matkapuhelimien kautta tapahtuva viestintä.

Viestintäteknologia (engl. communication technology) Tässä tutkielmassa viestintäteknologia käsitetään yleisnimeksi ja yläkäsitteeksi välillisen viestinnän välineille, sovelluksille ja kanaville, joiden kautta on mahdollista olla vuorovaikutuksessa toisen henkilön kanssa. Samankaltaista määrittelyä on käyttänyt työssään myös Sivunen (2007, 29).

Viestintäväline tai viestintäkanava puolestaan on yksittäinen viestintäteknologinen sovellus tai laite, kuten esimerkiksi matkapuhelin, sähköposti tai chat.

Viestintäverkosto (engl. communication networks, personal networks) Monge ja Contractor (2003) määrittävät viestintäverkotot yhteydenpitomalleiksi, jotka ovat muodostuneet viestijöiden välisistä viestivirroista ajan saatossa. Viestillä tässä yhteydessä tarkoitetaan mitä tahansa tietoa, kuvaa, symbolia, tai muuta asiaa, joka on siirrettävissä verkoston jäseneltä toiselle tai joka on realisoitavissa jäsenten toimesta. Tässä tutkielmassa käsitän viestintäverkoston kuitenkin enemmän Boasen (2008) määritelmän mukaisesti, joka määrittelee henkilökohtaisen verkoston joukoksi sosiaalisia siteitä, jotka yksilö tuntee ja joiden kanssa hän viestii ja on yhteydessä.

3.2 Tutkimuksissa käytettyjä menetelmiä

Tässä alaluvussa esittelen muutaman esimerkin kautta tutkimusmenetelmiä, joita on käytetty lasten ja nuorten teknologiavälitteisen viestinnän tutkimiseen. Tarkastelemissani tutkimuksissa on monesti käytetty tutkimusstrategiana survey-tutkimusta. Tälle tutkimustavalle on tyypillistä aineiston kerääminen strukturoidussa muodossa tietyltä otokselta henkilöitä. Tavanomaisia menetelmiä ovat kyselylomake tai strukturoitu haastattelu. Aineiston avulla ilmiötä pyritään selittämään, kuvailemaan ja vertailemaan. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 130.)

Aineistonkeruun perusmenetelmiksi on erään jäsenyyksen mukaan nimetty kysely, haastattelu, havainnointi ja dokumenttien käyttö (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 186). Myös lasten ja nuorten teknologiavälitteistä viestintää näytetään tutkittavan juuri näitä menetelmiä käyttäen. Tässä luvussa esittelen edellä esitetyn jäsentelyn mukaisesti tutkimusmenetelmiä, joita on käytetty tarkastelemissani tutkimuksissa. Tässä luvussa esitellyt artikkelit ovat valikoituja esimerkkejä tutkimusaineistostani, jotka kuvaavat mielestäni hyvin kyseisen tutkimusmenetelmän ominaispiirteitä. Yhteenvedon koko aineiston tutkimusmenetelmistä ja mittareista voi lukea taulukosta, joka on työn liitteenä

(Ks. liite 2). Aineiston kaikkien tutkimusten tulokset esitellään myöhemmin tulosluvuissa 4–6.

Kysely ja internetkysely

Kysely on keskeinen menetelmä survey-tutkimuksen tekemisessä. Kyselytutkimuksen vahvuutena on se, että sen avulla voidaan kerätä laajojakin aineistoja ja tutkimushenkilöiltä voidaan kysyä samalla kertaa monia asioita. Menetelmän heikkouksia puolestaan ovat muun muassa se, että usein on hankalaa tietää, miten vakavasti tutkittavat kyselyyn suhtautuvat, ovatko annetut vastausvaihtoehdot onnistuneet tai miten hyvin vastaajat ovat tutkimuksen aiheesta perillä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 188–190.)

Perinteistä kyselymenetelmää on käytetty lasten ja nuorten teknologiavälitteisen viestinnän tutkimuksessa usein. Laajan aineiston kasaaminen kohtuullisen vaivattomasti on varmasti yksi syy tämän menetelmän suosioon myös tällä tutkimuskentällä.

Valkenburg, Schouten ja Peter (2005, 385) pyrkivät tutkimuksellaan saamaan selville, miten ja miksi lapset ja nuoret tekivät identiteettikokeiluja internetissä ja millaisia itsensä esittelyn strategioita he käyttivät. Lisäksi tutkittiin, millaisia eroavaisuuksia löytyi nuorempien ja vanhempien lapsien, poikien ja tyttöjen sekä introverttien ja ekstroverttien henkilöiden väliltä niin internetissä tehdyissä identiteettikokeiluissa kuin itsensä esittelemisen strategioissa. Tutkimus toteutettiin kyselyllä, johon vastasi 9–18-vuotiaita hollantilaisia lapsia ja nuoria (N= 600). Kyselyssä koostui kolmesta osasta. Ensimmäisessä osassa vastaaja kertoi taustatietonsa ja vastasi 10-kohtaiseen introversiota mittaavaan kysymyspatteristoon (engl. introversion scale). Lisäksi kysyttiin, olivatko nuoret käyttäneet chattia tai pikaviestintä internetissä, ja myönteisesti tähän kysymykseen vastanneet siirtyivät kyselyn toiseen osaan, joka käsitteli verkkoviestintää ja identiteettikokeiluja (engl. identity experiments). Kolmanteen, nuoren itsensä

esittelemisen strategioita käsittelevään (engl. self-presentational strategies), osaan vastasivat nuoret, jotka kertoivat joskus esittäneensä verkossa jotain toista henkilöä.

Sama tutkijakolmikko, Peter, Valkenburg ja Schouten (2005), selvitti toisessa tutkimuksessaan, niin ikään kyselyllä, millaiset nuoret keskustelivat verkossa, miksi he niin tekivät ja millaisia seurauksia tällä oli nuorten romanttisten suhteiden muodostumiseen. Kyselyyn vastasi 12–18-vuotiaita lapsia ja nuoria kuudesta hollantilaisesta koulusta (N=482). Kysely koostui kahdesta osasta. Ensimmäinen osa oli edellä mainitun tutkimuksen kaltainen, jossa selvitettiin vastaajan taustatiedot ja mitattiin vastaajan introversiota. Toisen osan kysymyksiin vastasivat ne nuoret, jotka ilmoittivat joskus viestineensä jonkun kanssa verkossa. Tässä osassa selvitettiin verkkoviestinnän tiheyttä ja intensiteettiä, motiiveja, keskustelemista vieraiden kanssa ja romanttisten suhteiden muodostumista.

Aineistonsa kyselyn avulla keräsivät myös Lee ja Sun (2009), jotka tutkivat taiwanilaisten nuorten interpersonaalista vuorovaikutusta pikaviestimissä. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten viestiminen pikaviestimissä oli yhteydessä näiden nuorten ihmissuhteiden kehitykseen reaali maailmassa. Heidän kyselynsä vastasi 396 taiwanilaista nuorta, jotka olivat keski-ikältään 14,58 vuotta. Kysely koostui kolmesta osasta, jossa ensimmäinen selvitti taustatietoja, toinen interpersonaalista vuorovaikutusta ja kolmas nuorten tyytyväisyyttä heidän reaali maailman suhteisiin, joita ylläpidettiin pikaviestimessä.

Kuten yllä olevista tutkimuskuvauksista voi huomata, kysely mahdollistaa varsin monenlaisten aiheiden käsittelyn sekä suuret tutkimushenkilömäärät. Monet kyselytutkimuksista on tehty kouluissa ja luokkaolosuhteet tarjoavatkin hyvät puitteet itsenäiseen kyselylomakkeen täyttämiseen, ja aineisto saadaan kerättynä hyvin samankaltaisena kaikilta tutkimukseen osallistuvilta. Tällöin henkilöiden vastaukset ovat myös hyvin verrattavissa keskenään. Monet tutkijat tuntuvat olevan kiinnostuneita viestintäteknologiaa tutkittaessa paitsi uusien suhteiden muodostumisesta, vanhojen suhteiden ylläpitämisestä ja identiteetin

muodostumisesta, mutta myös introversioon ja yksinäisyyteen liittyvistä seikoista. Tämä tulee esiin muun muassa siitä, että monesti kyselylomakkeiden jokin osio käsittelee tai vähintään sivuaa introversiota tai yksinäisyyttä.

Internet on mahdollistanut kyselyjen tekemisen myös sähköisessä muodossa. Tällöin henkilön fyysisellä sijainnilla ei ole kyselyyn vastaamisen kannalta merkitystä. Pelastakaa Lapset ry on toteuttanut vuodesta 2001 lähtien laajan Lapsen ääni -kyselyn, jolla pyritään tuomaan esiin lapsen oma ääni vanhempiin, kouluun, ystäviin ja internetin käyttöön liittyvissä asioissa. Vuoden 2009 kysely toteutettiin huhtikuussa IRC-Galleria, Habbo-, Suomi24- ja Sooda-palveluissa ja siihen vastasi 11 819 lasta. (Pelastakaa Lapset ry 2009a.) Vuonna 2010 Lapsen Ääni -kyselyn teemana oli yleisten internetin käyttötapojen lisäksi selvittää, miten erilaisia nettipalveluita käyttävät lapset suhtautuvat heille tarjottuihin tukipalveluihin, ja millaiset tukipalvelut he kokivat tarpeellisiksi. Kysely toteutettiin verkossa Habbo-, IRC-Galleria, ja Suomi24-palveluissa, sekä Mannerheimin lastensuojeluliiton Nuortennetissä. Vastauksia tuli yhteensä 1 658 ja vastaajista 48 % oli 13–15-vuotiaita. (Pelastakaa Lapset ry 2010.)

Internetkyselyn varjopuolena kannattaa kuitenkin huomata se, että vastaajakunta rajoittuu nettiä käyttäviin henkilöihin, jolloin osa ikäluokasta saattaa rajautua pois. Toisaalta verkossa toteutettujen kyselyiden teemat liittyvät monesti juuri internetin käyttöön ja internetissä toimiviin sovelluksiin, jolloin verkkoa käyttämättömällä henkilöllä ei välttämättä edes olisi tarvittavia valmiuksia kyselyyn vastaamista varten.

Kyselyllä on mahdollista saada myös keskenään vertailukelpoista tietoa ja tutkia ilmiöiden jatkumoa ja kehitystä, mikäli kysely toteutetaan monta kertaa. Näin toimivat esimerkiksi Valkenburg ja Peter (2009b). He oletivat tutkimuksessaan, että pikaviestimen käyttö parantaa ystävyysuhteen laatua, koska se kannustaa ja mahdollistaa läheisen kanssakäymisen ja itsestäkertomisen verkossa. Tutkimushenkilöt täyttivät kaksi kyselylomaketta, joiden välissä oli puoli vuotta aikaa. Tutkimukseen osallistui 812 hollantilaista 10–17-vuotiasta nuorta. Myös

Blais, Craig, Pepler ja Connolly (2008) toteuttivat kyselytutkimuksen siten, että vastaukset kerättiin kahteen kertaan, maaliskuussa 2001 ja toukokuussa 2002. Heidän tutkimukseensa osallistui 884 kanadalaista lasta ja nuorta, jotka olivat iältään 14–18 vuotta. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, vaikuttaako erilaisten internetissä toimivien viestintävälineiden käyttö nuorten läheisiin vertaissuhteisiin.

Kyselyä käyttäneiden tutkijoiden joukossa on myös henkilöitä, jotka ovat täydentäneet tutkimustaan myös muilla menetelmillä. Esimerkiksi Kaare Brandtzæg, Heim, ja Endestad. (2007) tutkivat 10–12-vuotiaiden norjalaislasten välillistä viestintää aineistonaan kysely (n=825), jonka tuloksia he täydensivät laadullisilla ryhmä- ja yksilöhaastatteluilla (n=130). Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten lapset käyttävät viestintäteknologiaa, millaisista asioista he viestivät ja miten viestintäteknologia pitää yllä ja muokkaa heidän kaverikulttuuriaan ja perhesuhteitaan.

Erilaisia menetelmiä yhdisteli myös Sjöberg (2002). Hän tutki vuosina 1997–2000, miten 9–16-vuotiaat ruotsalaisnuoret käyttivät televisiota ja tietokonetta videopelien pelaamiseen ja internetin selailuun ja miten lapset itse arvioivat ja mielsivät tämän käytöksen. Internetin käyttöä tutkiessaan Sjöberg keräsi aineistoa niin kyselylomakkeella koulussa (n=657), ryhmä ja yksilöhaastatteluilla (n=62) kuin päiväkirjoilla (n=12). Tietokonepelejä koskevan aineiston Sjöberg keräsi niin ikään kyselyillä koulussa (n=364), ryhmähaastatteluilla (n=42) sekä lasten tuottamilla piirroksilla (n=42).

Kyselyn avulla saadaan siis kohtuullisen helposti laaja pohjamateriaali, jota on sitten mahdollista täydentää muilla menetelmillä tarpeen mukaan. Tutkijoiden on myös mahdollista ulkoistaa aineiston kerääminen, etenkin silloin, kun he keräävät aineistonsa kyselyn avulla (ks. esim. Valkenburg & Peter 2009b).

Haastattelu

Hirsjärvi, Remes ja Sajavaaran (2007) kuvaavat tutkimustarkoituksissa käytettävää haastattelua systemaattiseksi tiedonkeruumuodoksi, jolla on tietyt tavoitteet, joiden avulla pyritään saamaan mahdollisimman päteviä ja luotettavia tietoja tutkimuksen kannalta. Haastattelutyyppejä on kolme:

1. Strukturoitu haastattelu eli lomakehaastattelu, jossa haastattelun kulku ja rakenne on tarkasti suunniteltu, eikä siitä ole mahdollista poiketa
2. Teemahaastattelu, jossa haastattelun teemat ovat tiedossa, mutta järjestys ja kysymysten muoto saattaa vaihdella
3. Avoin haastattelu, jossa haastattelija selvittää keskustelunomaisesti asioita siinä järjestyksessä, kun ne sattuvat keskustelussa esiin nousemaan.

Haastattelun toteutuksessa on myös eri vaihtoehtoja; haastattelu voi olla yksilö-, pari- tai ryhmähaastattelu. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 199–205.)

Jotkut tutkijat ovat tutkineet lasten ja nuorten teknologiavälitteistä viestintää puhelinhaastatteluiden avulla. Tutkiessaan lasten ja nuorten vuorovaikutussuhteita verkossa, Wolak, Mitchell ja Finkelhor (2002) haastattelivat 1 501 lasta ja nuorta, jotka olivat iältään 10–17 vuotta. Materiaali kerättiin elokuun 1999 ja helmikuun 2000 välillä. Puhelun alussa haastateltiin ensin lyhyesti huoltajaa, jonka jälkeen nuori vastasi halutessaan 15–30 minuuttia kestäneeseen kyselyyn. Tutkijakolmikko käytti samaa aineistoa myös tutkiessaan, muodostivatko kaikki nuoret yhtä paljon läheisiä suhteita verkossa vai olivatko ne yleisempiä joidenkin tiettyjen internetiä käyttävien nuorisoryhmien keskuudessa (Wolak, Mitchell & Finkelhor 2003).

Lenhart, Rainie ja Lewis (2001) toteuttivat 2000-luvun alussa Yhdysvalloissa tutkimuksen, jossa he selvittivät, mihin lapset käyttävät internetiä ja miten he olivat sisällyttäneet internettyökaluja osaksi elämäänsä. Tutkimus suoritettiin

puhelinhaastatteluna, ja siihen vastasi 754 internetiä käyttävää 12–17-vuotiasta lasta ja heidän vanhempiaan siten, että vastaajia oli yhteensä 1 508.

Merchant (2001) tutki tapaustutkimuksena teini-ikäisten tyttöjen käsityksiä chateissa muodostuneista suhteista ja heidän sosiaalisen ja kielellisen vuorovaikutuksen oppimista uudessa teknologiavälitteisessä ympäristössä. Tutkimustaan varten hän syvähaastatteli kuusi 14–16-vuotiasta pohjois-englantilaisista tyttöä heidän kokemuksistaan uusista viestintäkanavista. Haastattelujen jälkeen tytöt demonstroivat tutkijalle omaa verkkoviestintäänsä chatissa ja keskustelulokit tulostettiin tutkimuksen aineistoksi, mikäli käytetty sovellus sen salli.

Stern (2007) tutki neljentoista 12–15-vuotiaan tytön pikaviestimen käyttöä. Hän haastatteli tyttöjä ja sai kultakin 5–18 pikaviestin keskustelua, joiden tarkoitusta ja kontekstia tytöt olivat kuvailleet. Lisäksi Stern teki tytöille lisäkysymyksiä, mikäli aineistossa oli jotain epäselvää. (Stern 2007, 14.)

Urista, Dong ja Day (2008) tutkivat käyttötarkoitustutkimuksella ryhmäkeskustelujen avulla sitä, miten laajasti nuoret käyttivät sosiaalista mediaa (tässä tutkimuksessa MySpace ja Facebook). Tutkimukseen osallistui Central Californian yliopistosta 50 opiskelijaa, jotka osallistuivat yhteen kuudesta keskusteluryhmästä.

Strukturoidun haastattelun avulla voidaan kerätä suuriakin aineistoja, mutta kyselyaineistoihin verrattuna ne ovat kuitenkin usein suppeampia. Näyttää siltä, että haastattelu on myös hyvä keino täydentää aineistoa. Kuten jo edellä esiteltyjä kyselyaineistoja, myös seuraavassa esiteltyä havainnointiaineistoa sekä pääasiassa dokumenteista koostunutta aineistoa on täydennetty haastatteluiden avulla.

Havainnointi

Havainnoinnin avulla on mahdollista saada suoraa ja välitöntä tietoa siitä, miten henkilöt, ryhmät, tai organisaatiot toimivat. Haittana saattaa olla se, että havainnoija jollain tavalla häiritsee tilannetta tai vaikuttaa asioiden kulkuun. Havainnointi voi olla systemaattista tai osallistuvaa. (Hirsjärvi ym. 2007, 207–212.) Havainnointia saatetaan käyttää esimerkiksi erilaisten yhteisöjen tutkimuksessa tai tarkasteltaessa lapsia päiväkodin leikeissä. Teknologiavälitteisen viestinnän tutkimuksessa käytetty havainnointi ei siis ehkä ole sitä kaikkein perinteisintä havainnointia, mutta ainakin muiden menetelmien avustuksella sen käyttö mahdollistaa mielenkiintoisten tulosten löytämisen myös tässä kontekstissa.

Tutkielman aineistossa havainnointia on käytetty aineistonkeruumenetelmänä muun muassa tarkkailtaessa nuoria koulun tietokonehuoneissa. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten nuoret käyttävät hyväkseen verkkomaailman ja reaaliympäristöjä identiteettinsä esittämisessä. (Aarsand 2008.) Tutkija seurasi 13–14-vuotiaiden ruotsalaisnuorten (N=18) käyttäytymistä 3–4 kertaa viikossa yhden lukuvuoden ajan videoimalla heidän tietokoneen käyttöönsä. Myös nuorten pikaviestinkeskustelut tallennettiin tutkimuksen aineistoksi. Havainnoinnin lisäksi nuoria haastateltiin kahdesti, kerran ryhmässä ja toisen kerran yksin. Esimerkiksi tässä tutkimuksessa erona perinteiseen havainnointiin, jossa tutkija on itse tilanteessa läsnä, havainnointi on tehty videokameran välityksellä.

Havainnointi antaa tutkijalle mahdollisuuden tehdä oman tulkinnan asiasta. Tilanteissa mahdollisesti syntyviä väärinkäsityksiä on mahdollista välttää käyttämällä muita tutkimusmenetelmiä havainnoinnin tukena. Myös havainnointi sopii toisten tutkimusmenetelmien täydentäjäksi. Esimerkiksi jäljempänä esitellyn mediaympäristön muutosta tarkastelevan tutkimusprojektin yhteydessä (Noppari, Uusitalo, Kupiainen & Luostarinen 2008; Uusitalo, Vehmas & Kupiainen 2011) käytettiin tutkimuksen yhtenä osana havainnointia, kun tutkija pääsi haastattelemaan lapsia heidän koteihinsa.

Dokumentit

Hirsjärvi ym. (2007, 212) listaavat elämäkerrallisiksi ja persoonallisiin dokumentteihin perustuvan tutkimuksen aineistoksi omaelämäkerrat, päiväkirjat, kirjeet, muistelmat ja viralliset dokumentit. Lasten ja nuorten teknologiavälitteistä viestintää tutkittaessa aineistona on käytetty esimerkiksi pikaviestikeskusteluja ja nuorten päiväkirjoja. Päiväkirja-aineistoa Hirsjärvi ym. (2007, 214) kuvaa itseohjatuksi kyselylomakkeen täyttämiseksi avointa vastaustapaa käyttäen. Aineisto voi muodostua täysin vapaasti kirjoitetusta tekstistä tai vastauksista hyvinkin spesifeihin kysymyksiin. Tutkijalla on kirjoituksia tulkittaessa varsin suuri vapaus. (emt.)

Noppiari, Uusitalo, Kupiainen ja Luostarinen (2008) tutkivat suomalaisten lasten mediaympäristöä, tavoitteenaan hahmottaa, millaisessa mediaympäristössä he tällä hetkellä elävät ja miten se on muuttunut ja tulee muuttumaan. Tutkimus aloitettiin 2007 ja sitä on tarkoitus jatkaa kolmen vuoden välein pitkäaikäistutkimuksena aina vuoteen 2016 saakka. Ensimmäisellä tutkimuskerralla, vuonna 2007, tutkimukseen osallistui 5-, 8-, 11- ja 14-vuotiaita lapsia, yhteensä 56 henkilöä. Toisella tutkimuskerralla vuonna 2010 (Uusitalo, Vehmas & Kupiainen 2011) tutkimukseen osallistui yhteensä 60 lasta siten, että ensimmäisen tutkimuskierroksen 14-vuotiaat jätettiin tutkimuksesta pois ja tilalle etsittiin uudet 5-vuotiaat.

Tutkimukseen osallistuneiden perheiden ja lasten taustatiedot kerättiin lomakkeiden avulla. (Noppiari ym. 2008; Uusitalo, Vehmas & Kupiainen 2011.) Pääasiallisena metodina tässä pitkäaikäistutkimuksessa oli mediapäiväkirjat, joita lapset täyttivät viiden päivän ajan huhti-toukokuussa 2007 ja maaliskuussa 2010. (Noppiari ym. 2008; Uusitalo, Vehmas & Kupiainen 2011.) Toisella tutkimuskierroksella (Uusitalo, Vehmas & Kupiainen 2011, 19) menetelmiä päivitettiin ensimmäisellä kerralla saatujen tulosten perusteella. Esimerkiksi päiväkirjan täyttämisen tueksi oli tehty lista tarkentavia kysymyksiä.

Tutkimusjakson päättyessä lapset tavattiin vielä loppuhaastattelun merkeissä. Tilanteen pohjaksi oli valmistettu teemahaastattelurunko, mutta tilanteessa pyrittiin etenemään lapsen omilla ehdoilla. (Noppi ym. 2008.)

Tampereen yliopiston tietoyhteiskunnan tutkimuskeskuksen tutkijaryhmä toteutti kattavan tutkimuksen suomalaisten nuorten kännykkäkulttuurista 1990-luvun lopusta 2000-luvun alkuun saakka. Tutkimuksen aineistona oli haastatteluja, tekstiviestejä, tutkijoiden ja nuorten muistiinpanoja, tilastotietoja, lomakekyselyitä ja kuva-aineistoa. Tutkimuksen informanteina toimivat alle 18-vuotiaat suomalaiset nuoret, sekä heidän vanhempansa ja nuorisotyöntekijät. Tutkimukseen osallistui kaiken kaikkiaan lähes 1 000 suomalaista. (Kasesniemi & Rautiainen 2001, 52.)

Edellä esitellyssä tutkimuksessa on käytetty monenlaisia aineistonkeruumenetelmiä, ja niiden avulla on myös saatu monipuolista tietoa niin lapsen kuin hänen vanhempansa näkökulmasta.

Mittarit

Lasten ja nuorten teknologiavälitteisen viestinnän tutkimuksista ei ainakaan vielä löytynyt mittareita, joita olisi käytetty useissa tutkimuksissa, mutta mikäli tutkijat ovat tehneet useita tutkimuksia, ovat he saattaneet käyttää niissä samoja mittareita. Kuten muutenkin tutkimuksia tehtäessä, myös lasten ja nuorten teknologiavälitteistä viestintää tutkittaessa mittarit ja asteikot kehitetään tarpeen ja tilanteen mukaan. Tämä johtunee osaltaan verrattain nuoresta tutkimusaiheesta ja siitä, ettei sen ympärille ole vielä ehtinyt muodostua vahvaa traditiota.

Tutkielman aineiston tutkimuksista vain yhdessä kehitettiin oma malli, sekin selittämään itsestäkertomista verkossa eikä vertaissuhteiden muodostumista. Schouten, Valkenburg ja Peter (2007) tutkivat siis sitä, miten pikaviestin kannustaa nuoria itsestäkertomiseen. Ilmiötä selittämään he kehittivät ja testasivat internet-

ominaisuus-käsitys -mallin (engl. internet-attribute-perception -model). Malli pohjautui hyperpersonaaliseen viestintäteoriaan, jonka mukaan nonverbaalisten viestien puuttuminen ja tilanteen hallittavuus kannusti itsestäkertomiseen. Se, miten henkilö itse arvotti tietokonevälitteisen viestinnän ominaispiirteet, vaikutti hänen persoonallisuuteensa ja itsestäkertomiseen verkossa, ja malli pyrki selittämään näiden seikkojen välistä suhdetta. (emt. 295, 307–308.) Malli vaikuttaa relevantilta, ja myös muiden tutkijoiden tuloksia pystyy peilaamaan siihen.

Muiden ilmiöiden mittaamiseen puolestaan on olemassa joitain yleisesti käytössä olevia mittareita. Esimerkiksi internetin käytön vaikutusta lasten ja nuorten yksinäisyyteen ja päinvastoin on yritetty selvittää useasti osana laajempaa kokonaisuutta. Tällöin yksinäisyyttä ollaan monesti (ks. esim. Valkenburg & Peter 2007; Valkenburg & Peter 2008) mitattu "UCLA Loneliness scale" -mittarin avulla (Russel 1996). Introversiota on mitattu "Introversion Scale" -asteikolla, joka on osa laajemmasta nuorten temperamenttia kuvaavasta mittarista (Feij 1979 ja Feij & Kuiper 1984; Valkenburg, Shouten & Peter 2005, mukaan).

Myös suhteen laatua on tarkasteltu aiemmin kehitettyjä mittareita soveltamalla. Esimerkiksi Blais ym. (2008) kehitti kyselylomakkeensa kahden olemassa olevan mittarin pohjalta: *Network Relations Inventory* (Furman & Buhrmester 1985) ja *Inventory of Parent and Peer Attachment* (Armsden & Greenberg 1987).

Yhteenveto

Suurin osa artikkelien aineistosta on kerätty joko kyselyn tai haastattelun avulla (ks. liite 2). Informantteja on saattanut olla yhdessä tutkimuksessa siis tuhansia (ks. esim. Livingstone 2011) tai kourallinen (ks. esim. Merchant 2001). Menetelmien laaja kirjo osoittaa, että lasten ja nuorten teknologiavälitteistä viestintää voidaan tutkia hyvin monella tavalla. Toisaalta tällä tutkimuskentällä ollaan vasta ottamassa alkupään askelia, joten menetelmät ja mittarit tulevat jatkossa varmasti kehittymään ja monimuotoistumaan entisestään.

Enemmistö niistä tutkimuksista, joita on tehty lasten ja nuorten teknologiavälitteisestä viestinnästä, tukee näkemystä, että lapset ja nuoret käyttävät viestintäteknologiaa ensisijaisesti pitääkseen yhteyttä ja ollakseen vuorovaikutuksessa jo olemassa olevien ystäviensä kanssa. Seuraavassa luvussa esittelen ja tiivistän niitä tutkimustuloksia, jotka ovat ominaisia lasten ja nuorten vertaissuhteiden ylläpitämiseksi viestintäteknologian avulla; miten viestintäteknologia vahvistaa olemassa olevia suhteita, miten viestintäteknologia mahdollistaa oman statuksen osoittamisen ja itsestäkertomisen, miten viestintäteknologia luo yhteisöllisyyttä ja me-henkeä ja millaista sisältöä viestintäteknologia tuo muuhun kanssakäymiseen. Tulosluvussa 5 paneudun vertaissuhteen luomiseen liittyviin tuloksiin ja identiteetin esittämiseen ja identiteettikokeiluihin verkossa keskityn luvussa 6.

Vuorovaikutussuhdetta voisi olla loogisempaa lähestyä siten, että ensin tarkastellaan sen muodostumiseen liittyviä seikkoja ja myöhemmin keskitytään tarkastelemaan suhteen ylläpitämisen piirteitä. Vertaissuhteen ylläpitämiseen liittyviä tuloksia oli kuitenkin tässä kontekstissa ja aineistossa huomattavasti enemmän, joten päädyin esittämään sen tuloksissani ensin (luku 4) ja jatkaa vasta myöhemmin käsittelemään suhteen muodostumista (luku 5).

4 VERTAISUHTEIDEN YLLÄPITÄMINEN VIESTINTÄTEKNOLOGIAN AVULLA

4.1 Vertaissuhteen vahvistaminen

Lapset ja nuoret käyttävät viestintäteknologiaa erityisesti pitääkseen yhteyttä olemassa oleviin ystäviin ja tuttaviiin ja vahvistaakseen suhteita heidän kanssaan (ks. esim. Gross 2004; Lenhart, Rainie & Lewis 2001; Noppari ym. 2008, 78–79; Subrahmanyam & Greenfield 2008; Valkenburg & Peter 2007). Kaare ym. (2007) pystyivät tutkimuksensa tulostensa perusteella jakamaan lasten välillisen viestinnän sisällön kuuteen kategoriaan: 1. Viestintä käytännön asioista; 2. Viestintä kiinnostuksen kohteisiin ja harrastuksiin liittyen; 3. Viestintä kontaktien solmimiseksi toisten kanssa; 4. Viestintä voimakkaasti symbolisista ja emotionaalisisista sisällöistä; 5. Viestintä toisesta sukupuolesta tai toisen sukupuolen kanssa ja 6. Kiusaamiseen tai häirintään pyrkivä viestintä. (Kaare ym. 2007, 610.) Viestintä ystävien kanssa asettuu siis usein jonkun näiden sisältökategorian alle. Esittelen tässä yhteydessä ensimmäisen sisältökategorian tarkemmin ja palaan toisiin kohtiin myöhemmin, kun käsitelen kohdan aihetta laajemmin.

Kyydin sopiminen harrastukseen voidaan nähdä käytännön asiana, ja tällaiset viestit vaihdettiin kavereiden kesken yleensä edullisten tekstiviestien välityksellä ja vanhempien kanssa soittamalla. Ryhmä 12-vuotiaita poikia oli sitä mieltä, että kännykkä on tarpeellinen väline kavereiden kanssa sosialisoitumiseen, ja ilman sitä jäi ryhmän ulkopuolelle. (Kaare ym. 2007, 611–612.) Ennen internetin yleistymistä välineet, joilla lapset ja nuoret pitivät yhteyttä toisiinsa, olivat lankapuhelin ja kännykkä. Tutkimuksissa, joiden aineisto oli kerätty 1990-luvun lopulla, tai aivan 2000-luvun alussa, tekstiviestit nostettiin tärkeäksi osaksi teknologiavälitteistä viestintää (Ks. esim. Kasesniemi & Rautiainen 2001).

Vaikka 2000-luvun alussa oli jo käytössä joitain internetsovelluksia, viestien lähettäminen koettiin helpommaksi ja vaivattommaksi kuin esimerkiksi chat-

keskustelu (Sjöberg 2002). Toisaalta ajat muuttuvat nopeasti: jo muutamaa vuotta myöhemmin lapset olivat sitä mieltä, että tekstiviestien kirjoittaminen on liian työlästä ja hidasta (Noppi ym. 2008, 82–83).

Puhuttaessa viestinnästä olemassa olevien ystävien kanssa 2000-luvun taitteessa, puhelimen valta-asema on varsin looginen, sillä tuohon aikaan vasta harvoilla nuorilla oli mahdollisuus käyttää nettiä. Lisäksi sovellukset, jotka olivat nuorten suosiossa tuohon aikaan, oli kehitetty lähinnä viestimiseen tuntemattomien kanssa, eivätkä ne näin ollen soveltuneet ystäväysten väliseen viestintään kovinkaan hyvin. (Valkenburg & Peter 2009a, 1.)

Tutkimuksissa saatujen tulosten mukaan verkkoviestintä vaikutti myönteisesti olemassa olevien ystävyysuhteiden läheisyyteen ja laatuun silloin, kun verkossa keskusteltiin niiden ystävien kanssa, joihin henkilö oli tutustunut kasvokkain (Lenhart, Rainie & Lewis 2001, 16; Valkenburg & Peter 2007, 273). Monet tutkijat onnistuivat selvittämään saman asian myös käänteisesti todistamalla, että internetin käyttäminen pääasiassa tuntemattomien henkilöiden kanssa viestimiseen, heikensi nuoren kasvokkaisten suhteiden laatua. (Blais ym. 2008; Lenhart, Rainie & Lewis 2001, 16; Valkenburg & Peter 2007, 273).

Viestintäteknologia tarjoaa myös mahdollisuuksia ylläpitää ja vahvistaa suhteita, jotka ovat muodostuneet reaali maailmassa äskettäin. Esimerkiksi kun nuori koki saaneensa solmittua kaveruuden koulutoverinsa kanssa, saattoi hän jatkossa käyttää myös internetiä tämän kanssa viestimiseen. (Gross, Juvonen & Gable 2002). Yhteydenpidon useus ja monikanavaisuus vahvistaa suhdetta ja näin viestintäteknologian avulla uusikin suhde saattaa lähentyä merkitykselliseksi.

Lasten ja nuorten olemassa olevien vertaissuhteiden tutkimuskentällä pikaviestin näyttää olevan väline, joka on kiinnostanut tutkijoita erityisesti. Pikaviestimeen viitataan jollain tasolla lähes kaikissa tämän kohderyhmän verkkoviestintää selvittäneissä tutkimuksissa. Joissain tutkimuksissa sovellusta ei alleviivata niin

selkeästi, ja tällöin puhutaan yleisellä tasolla verkkoviestinnästä tai tietokonevälitteisestä viestinnästä.

Välineenä pikaviestimen käyttö perustuu siihen, että jokaisella käyttäjällä on sovelluksessa nimimerkki, jonka hänen ystävänsä tietävät. Kavereiden nimimerkit on mahdollista kerätä yhteystietolistaksi, jolloin sovellus näyttää reaaliaikaisesti, keitä palveluun on kirjautuneena. Läsä olevien kavereiden kanssa on helppo klikata auki erillinen keskusteluikkuna, johon teksti ilmestyy sitä mukaa kuin keskustelukaveri viestejä kirjoittaa. Lähtökohtaisesti henkilöiden kaverilistoissa on ainoastaan nimimerkkejä, jotka kuuluvat henkilöille, jotka he tuntevat tai tietävät joko kasvokkaisuoroaikutuksen tai verkkomaailman kautta. Tämä keskustelukumppaneiden tuttuus ja identifioitavuus lieneekin selitys pikaviestimien suosioon tutkimuskohteena.

Pikaviestimien käyttöä tutkittaessa tutkimusasetelmat ovat olleet monenlaisia. On tutkittu muun muassa sitä, miten lapset ja nuoret kokivat pikaviestimen vaikuttavat heidän vertaissuhteisiinsa. Tulosten mukaan pikaviestimen käyttäminen saattoi muun muassa edistää sitoutumista, läheisyyden kokemista ja luottamusta ystävyys- tai seurustelusuhteen toiseen osapuoleen (Blais ym. 2008, 526; Valkenbur & Peter 2009b, 92). Joskus nuoret kokivat, että henkilökohtaiset vaikeat keskustelut läheisimmissä vertaissuhteissa oli helpompi käydä tietokoneen välityksellä kuin kasvokkain, vaikkakin se saattoi aiheuttaa väärinkäsityksiä nonverbaalisten vihjeiden puuttuessa (Caron & Caronia 2007, 15; Clark 2005, 211–212).

Toisten tutkijoiden tulosten mukaan pikaviestimen avulla rakennettiin yhteistä ystäväkulttuuria ja sen käytöllä oli positiivinen ja merkittävä vaikutus suhteiden muodostamisessa ja ylläpitämisessä niissä tapauksissa, joissa suhteen toinen osapuoli oli kaukana tai ystävyysuhde ei ollut erityisen läheinen. Pikaviestin saattoi vahvistaa tällaisia suhteita, mutta syvempien tai arvostetumpien suhteiden laatuun pikaviestimen käytöllä ei ollut lähtökohtaisesti vaikutusta. (Caron ja Caronia 2007, 15; Lee & Sun 2009, 207; Lenhart, Madden & Hitlin 2005, 23.)

Viestintäteknologian avulla voidaan siis vahvistaa hieman merkityksettömpiä tai taka-alalle jääneitä vertaissuhteita.

Pikaviestimen ominaisuus tehokkaana viestintävälineenä sai myös kiitosta. Nuorten mukaan pikaviestimessä oli mahdollista vaihtaa kuulumiset jopa kymmenen ystävän kanssa reilussa tunnissa, kun samassa ajassa olisi ehtinyt soittaa vain kolmelle. (Lenhart, Madden & Hitlin 2005, 24.) Sosiaalisen median sovellukset olivat nuorille toinen väylä, joiden kautta on helppoa, halpaa ja tehokasta pitää yhteyttä ystäviin, jotka ovat fyysisesti etäällä. Sosiaalinen media mahdollisti myös yhteydenpidon silloin, kun se henkilölle itselle parhaiten sopi, ja toisen yhteydenottoihin oli mahdollista reagoida myös viiveellä. (Urista, Ding & Day 2008.) Asynkroninen viestintä toki on ominaista myös monelle muullekin viestintäteknologian sovellukselle, kuten esimerkiksi sähköpostille tai tekstiviesteille.

Myös seurustelusuhteen ylläpitämiseen käytetään viestintäteknologiaa (Subrahmanyam & Greenfield 2008). Huomattava osa, noin 17 %, nuorista, oli käyttänyt pikaviestintä hyväkseen seurustelusuhdetta muodostaessaan tai esimerkiksi pyytäessään toista ulos ja noin 13 % oli lopettanut seurustelusuhteen pikaviestimen välityksellä (Lenhart, Rainie & Lewis 2001, 22). Samankaltaisessa tutkimuksessa muutamaa vuotta myöhemmin seurustelusuhteeseen liittyvä viestintäteknologian käyttö todettiin lähes samanlaiseksi. Nuorista 20 % oli pyytänyt jotain toista ulos ja 19 % oli lopettanut seurustelusuhteen pikaviestimen välityksellä. (Lenhart, Madden & Hitlin 2005, 23.)

Nuoret ovat kertoneet tutkimuksissa, että esimerkiksi rakkaudentunnustuksia oli helpompi jakaa kirjallisesti internetissä kuin kasvokkain (Lenhart, Rainie & Lewis 2001, 22). Tämä perustunee kokemuksiin ja tutkimuksiin, joiden mukaan itsestäkertominen on helpompaa verkossa nonverbaalisten vihjeiden puuttuessa ja vuorovaikutuksen ollessa paremmin henkilön kontrolloitavissa. Itsestäkertomisesta teknologiavälitteisen viestinnän kontekstissa lisää seuraavassa alaluvussa 4.2.

Yhteenveto

Ennen internetiä ystäviin pidettiin yhteyttä kännykällä ja internetin yleistymisen jälkeen sen mahdollistamissa sovelluksissa kuten pikaviestimessä. Edellä esiteltyjen tutkimustulosten valossa näyttää siltä, että viestintäteknologian, erityisesti pikaviestimen, käyttö vertaissuhteiden vahvistamisessa voidaan jakaa kolmeen ryhmään:

1. Läheisten vertaissuhteiden ylläpitäminen
2. Etääntyneiden tai kaukaisten ystävyysuhteiden vahvistaminen
3. Seurustelusuhteeseen liittyvä viestintä

Tuloksista on havaittavissa, että kaikkein merkityksellisimmistä suhteista pidetään edelleen huolta ensisijaisesti kasvokkain. Viestintäteknologian myötä suhteiden ylläpitoon on kuitenkin tarjolla enemmän väyliä kuin aikaisemmin, eikä tästä varmasti ole haittaa.

4.2 Itsestäkertominen ja oman aseman osoittaminen

Itsestäkertominen liittyy läheisesti sekä olemassa olevien suhteiden vahvistamiseen että uusien suhteiden muodostumiseen. Kasvokkaisen viestinnän kontekstissa itsestäkertominen voidaan määritellä ajatusten, tunteiden ja kokemusten jakamiseksi läheisen ystävän kanssa silloin, kun he ovat fyysisesti samassa paikassa (Valkenburg, Sumter & Peter 2011, 254). Verkkoviestinnälle on tunnuksenomaista alhaiset visuaaliset (esim. ulkonäkö) ja auditoriset (esim. ääni) vihjeet (Walther 1996). Tämä johtaa siihen, että itsestäkertominen verkossa on usein syvempää kuin mitä se on kasvokkain. Tietokonevälitteisen viestinnän tutkimuskentällä eräs yhtenäisimmistä tuloksista onkin se, että tietokonevälitteinen viestintä lisäsi lasten ja nuorten itsestäkertomista (Valkenburg & Peter 2009a, 3; Valkenburg & Peter 2009b, 82).

Itsestäkertomista verkossa tai välillisessä viestinnän kontekstissa yleensä on tutkittu monesti muiden aiheiden ohella. Schouten, Valkenburg ja Peter (2007) keskittyivät tutkimaan nimenomaan sitä, miten pikaviestin kannustaa nuoria itsestäkertomiseen. Ilmiötä selittämään he kehittivät ja testasivat internet-ominaisuus-käsitys -mallin (engl. Internet-attribute-perception -model). Malli pohjautui hyperpersonaaliseen viestintäteoriaan, jonka mukaan nonverbaalisten viestien puuttuminen ja tilanteen hallittavuus kannusti itsestäkertomiseen. Se, miten henkilö itse arvotti tietokonevälitteisen viestinnän ominaispiirteet, vaikutti hänen persoonallisuuteensa ja itsestäkertomiseen verkossa ja malli pyrki selittämään näiden seikkojen välistä suhdetta. (emt. 295, 307–308.)

Tulosten mukaan nuoret, jotka pitivät nonverbaalisten vihjeiden puuttumista ja tilanteen hallittavuutta pikaviestin keskustelussa merkityksellisinä, käyttivät pikaviestintä varsin estottomasti. Tästä syystä he myös avautuivat keskustelukumppaneille helposti. Nonverbaalisten vihjeiden puuttumattomuuden ja tilanteen hallittavuuden arvottaminen selitti myös yksilöiden välisiä eroja itsestäkertomisessa verkossa. (Schouten, Valkenburg & Peter 2007, 308.)

Samaa sukupuolta olevien ystäväysten itsestäkertominen oli hieman yleisempää kasvokkain kuin verkossa, mutta toista sukupuolta oleville ystäville avauduttiin useammin virtuaalimaailmassa. (Schouten, Valkenburg & Peter 2007, 306–307.)

Toinen itsestäkertomiseen keskittynyt tutkimus pyrki selvittämään kyselyn avulla, miten tyttöjen ja poikien itsestäkertominen verkossa kehittyi 10–17 vuoden iässä ja miten itsestäkertominen kasvokkain ja verkossa vaikuttivat toisiinsa (Valkenburg, Sumter & Peter 2011). Tutkimuksen tulokset osoittivat, että tyttöjen itsestäkertominen verkossa lisääntyy huomattavasti varhaisnuoruudessa 10–13 vuoden iässä, jonka jälkeen itsestäkertominen vakaantuu. Poikien itsestäkertomisessa tapahtuu samankaltainen nousu vasta kaksi vuotta myöhemmin. Tutkimuksen hypoteeseista tukea sai eniten oletus, jonka mukaan itsestäkertominen verkossa oli harjoittelua vastaavia kasvokkain tapahtuvia tilanteita varten.

Kuten aiemmin tässä työssä on todettu, pikaviestimiä käytetään erityisesti jo olemassa olevien ystävien kanssa viestimiseen. Pikaviestin mahdollisti nuorten mukaan kasvokkaisia keskusteluita syvemmän itsestäkertomisen, joka puolestaan vaikutti positiivisesti suhteen laatuun. (Valkenburg & Peter 2009b, 92.)

Viestintävälineissä, joissa kommunikointi tapahtuu kirjoittamalla, keskustelukumppanin sanomisia on helppo levittää eteenpäin esimerkiksi kopioimalla teksti toiseen avoimena olevaan keskusteluikkunaan. Tätä seikkaa ei kuitenkaan ole nostettu esiin, paitsi yhdessä aineiston tekstissä. Sternin esittämän näkemyksen mukaan nuoret ovat tietoisia riskistä, että heidän sanomisensa saattavat päätyä myös kolmansien osapuolien tietoon, mutta tiedosta huolimatta he jatkavat asioiden kertomista toisilleen (Stern 2007, 48).

Itsestäkertominen verkossa näyttää olevan paitsi hyvä keino vahvistaa olemassa olevia suhteita, mutta myös harjoitella omien tunteiden paljastamista kasvokkain tapahtuvia tilanteita varten. Schouten, Valkenburg ja Peterin (2007) mallin mukaan on kuitenkin hyvä huomata, että henkilön omat arvotukset viestintävälineen käytön taustalla ovat itsestäkertomisen kannalta erittäin merkityksellisiä. Hyperpersonaalisen viestinnän ominaispiirteisiin palataan tulosluvussa 5, jossa tarkastellaan uusien vertaissuhteiden luomista viestintäteknologiaa hyväksi käyttäen.

Viestintäteknologia soveltuu myös välineeksi, jonka avulla voidaan määrittää ja selvittää oma asema kaveriporukan hierarkiassa. Jotkut kanavat soveltuvat myös oman statuksen pönkittämiseen. Oma status määritellään aina suhteessa muihin, joten olemassa olevat kaverit ovat henkilön asemaan liittyvissä kysymyksissä merkityksellisiä. Oman aseman määrittelemiseen liittyy läheisesti myös identiteetin luominen, jota käsittelen myöhemmin tulosluvussa 6.

Henkilön tapa esitellä oma persoona verkossa saattoi linkittyä siihen, miten korkea sosiaalinen asema hänellä oli kaveriporukassa. Erityisesti tytöt käyttivät tähän tarkoitukseen pikaviestintä, jossa omaa persoonaan toisen silmissä voitiin rakentaa

muun muassa seuraavilla, melko kyseenalaisilla keinoilla: Valehtelemalla, käyttämällä teknologiaa keskustelun manipuloimiseen, vaihtamalla äänensävyä keskustelun manipuloimiseksi tai paljastamalla sellaista tietoa, joka tekee vastapuoleen vaikutuksen. Oma suosittuuden taso saatiin myös teeskennellä esimerkiksi vastaamalla tullessiin viesteihin viiveellä. Tällöin viestin lähettäjä saattoi luulla vastaanottajan olevan niin kiireinen muiden keskustelujen kanssa, ettei tämä ehtinyt vastata hänelle. (Stern 2007, 38–40.)

Kännykät olivat nuorilla aina mukana ja siksi myös niiden avulla oli helppoa vaikuttaa oman statuksen muodostumiseen. Kännykän sovellusten ja ominaisuuksien avulla voitiin ajan kuluttamisen lisäksi saada selville oma asema kaveriporukassa. Esimerkiksi välitunneilla tapahtuva aktiivinen viestien lähettäminen ja vastaanottaminen kertoi siitä, kuuluiko henkilö kaveriporukkaan ja miten ylhäälle joukon hierarkiassa hän sijoittui (Noppari ym. 2008, 81–82).

Tulokset viittaavat siihen, että valtataistelussa sosiaalisen verkoston hierarkiassa pärjäävät ne, jotka ovat taitavia luomaan vakuuttavan kuvan verkossa. Jos oman statuksen onnistuu luomaan virtuaalimaailmassa, saatetaan asema ottaa kasvokkaisissa tilanteissa annettuna, eikä sitä enää tarvitse erikseen perustella. Kännykän käyttö välitunneilla saattaa puolestaan toimia asemaa ylläpitävänä tekijänä.

Sosiaalinen media on eräs tapa pitää yhteyttä ystäviin verkossa ja saada selville oma asema. Livingstonen ym. (2011) tutkimuksen mukaan 59 %:lla eurooppalaisista 9–16-vuotiaista nuorista oli profiili jossain sosiaalisen median sovelluksessa. Useimmilla (31 %) heistä oli kavereita profiilissaan 11–50, 20 % ilmoitti kavereita olevan 51–100, toinen 20 % 101–300.

Urista, Dong ja Dayn (2008) tutkimuksessa nousi esiin viisi teemaa, miksi nuoret käyttivät viestiessään nimenomaan sosiaalista mediaa (heidän tutkimuksessaan MySpace ja Facebook):

1. Tehokas viestintä (esim. kertominen oman elämän tapahtumasta kaikille kavereille samanaikaisesti)
2. kätevä/mukava viestintä, (esim. helppo yhteydenpito perheeseen ja ystäviin silloin kun itselle parhaiten sopii)
3. kiinnostus muiden tekemisistä, (esim. mahdollisuus etsiä tietoa henkilöstä, josta on romanttisessa mielessä kiinnostunut)
4. oman suosion nostaminen (esim. laajan kaverilistan kerääminen ja ahkera kommentointi)
5. ihmissuhteiden muodostaminen ja vahvistaminen (esim. kontaktointi henkilön kanssa, joka tulee samaan yliopistoon) (Urista, Dong & Day 2008, 221–225.)

Joillekin nuorille sosiaalinen media oli kanava, jonka kautta sai selville, oliko ystävä todellinen ystävä vai pelkkä tuttava. Suhteen statuksen määrittelemisen tapahtui esimerkiksi toisen kommentoimiskäytänteitä tarkkailemalla. Kaikkien mielestä ystävyuden laatua ei voinut kuitenkaan mitata pelkästään sosiaalisen median kommenttien määrällä, sillä tärkeimpiin ystäviin pidettiin yhteyttä myös muilla tavoin. Sosiaalisen median pääkäyttötarkoitus olikin tyydyttää yksilön sekä henkilökohtaisia että interpersonaalisia tarpeita. (Urista, Dong & Day 2008.)

Myös seurustelusuhteista osoitettiin viestintäteknologian avulla. Seurustelusuhteen osapuolet saattoivat esimerkiksi laittaa kännyköidensä ruudulle näkyviin tekstin, jossa luki heidän nimiensä alkukirjaimet ja päivä, jolloin seurustelu oli alkanut. Seurustelukumppanit saattoivat myös lukea toistensa viestit, jolloin he pystyivät jollain tasolla kontrolloimaan sitä, kenen kanssa poika- tai tyttöystävä oli tekemisissä ja minkälaisista asioista he juttelivat. (Kasesniemi & Rautiainen 2001, 156.) Erään tutkimuksen mukaan nuoret myös saattoivat luoda useampia verkkoprofileita, joista he viestittivät seurustelukumppanilleen,

selvittääkseen, oliko tyttö- tai poikaystävä hänelle uskollinen (Lenhart, Rainie ja Lewisin 2001, 23).

Yhteenveto

Itsestäkertomiseen verkossa vaikuttaa muun muassa se, miten henkilö arvottaa tietokonevälitteiselle viestinnälle ominaiset nonverbaalisten vihjeiden puuttumisen ja tilanteen kontrolloitavuuden. Yleisesti näyttää kuitenkin siltä, että viestintäteknologia, kuten esimerkiksi pikaviestin, kannustaa lapsia ja nuoria itsestäkertomiseen.

Jos nuori osaa luoda oman statusensa taitavasti ja vakuuttavasti verkossa, saatetaan tämä status ottaa annettuna kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa.

4.3 Me-hengen ja yhteisöllisyyden luominen

Tässä alaluvussa tiivistän niitä tutkimustuloksia, joiden mukaan teknologiavälitteinen viestintä luo ystäväysten välille me-henkeä ja vahvistaa joukon yhteisöllisyyttä. Kaveriporukan me-henki saattaa vahvistua esimerkiksi luomalla viestintävälineille ryhmän sisäisiä käyttöfunktioita ja kommunikaatiostrategioita. Yksilön sitouttaminen kaveriporukkaan aikaisempaa tiiviimmin on tapahtunut lähes vaivihkaa, sillä viestintäteknologian integroituminen lasten ja nuorten arkeen on tuonut mukanaan ilmiön, jonka mukaan heidän tulee olla jatkuvasti ystävien tavoitettavissa. On hyvin tärkeää, että kaverit saavat toisensa kiinni sillä sekunnilla, kun heillä on jotain asiaa ja kännykkä onkin lähellä jatkuvasti ja viesteihin reagoidaan salamannopeasti (Kaare ym. 2007, 612–613). Clark (2005) kuvaa tällaista valmiuden tilaa käsitteellä ”constant contact”.

Kännykkä on hyvä esimerkki välineestä, jolla on lähtökohtaisesti hyvin selkeä ja yksiselitteinen käyttötarkoitus; puheluiden soittaminen ja tekstiviestien lähettäminen ja vastaanottaminen. Kännykän perusominaisuuksien lisäksi nuoret

olivat kehittäneet tälle välineelle omia viestintätapoja, esimerkiksi niin kutsuttujen ”hälärien” tai ”pommien” avulla. Hälärit ovat ”pilapuheluita”, jolloin toiselle soitetaan niin lyhyesti, ettei tämä ehdi vastaamaan. Puhelut eivät maksaneet kummallekaan mitään, mutta soittojen avulla saatiin viestitettyä esimerkiksi, että ”hei olen puhelimen lähellä ja kaikki on hyvin”. Pilareilla voitiin myös pohjustaa tulevaa soittoa ja antaa ikään kuin varoitus, että olehan pian tavoitettavissa. (Kasesniemi & Rautiainen 2001, 126–127.) Eräät tytöt sopivat yhteisestä koulumatkasta pilareiden avulla. Yksi soitto tarkoitti, että nähtäisiin puolelta, kaksi soittoa 20 vaille ja kolme soittoa varttia vaille. Vastauksena yksi soitto tarkoitti ”kyllä”, kaksi ”ei” ja kolme ”en tiedä”. (Oksman & Turtiainen 2004, 327.) Nuoret myös keräilivät toistensa numeroita puhelinluetteloonsa osoittaakseen kuuluvansa joukkoon. (Kasesniemi & Rautiainen 2001, 121–122.)

Lasten kommunikaatiomallien maailmassa aikuiset saatettiin mieltää liian vanhoiksi ymmärtämään lasten luomia viestintästrategioita (Joensuu 2007). Eräässä tutkimuksessa 11-vuotias poika sanoi tutkijan olevan yli-ikäinen voidakseen saada tietää syitä, miksi lapset käyttivät kännykkää. (Noppi ym. 2008, 82–83). Tämän vuoksi tietyille kaveriporukoille syntyneitä viestintäkäytänteitä saattaa olla haastava tutkia.

Tutkimusten mukaan erityisesti nuoret tytöt olivat ottaneet kännykkäkulttuurin omakseen. Puolilla tytöistä oli oma kännykkä (vrt. pojat 40 %) (Lenhart, Madden & Hitlin 2005, 26.) ja puheluiden ja tekstiviestien kautta tytöt ylläpitivät sosiaalisten suhteidensa läheisyyden tasoa. (Kasesniemi & Rautiainen 2001, 142; Tufte 2003.) On hyvä kuitenkin huomata, että nykyään käytännössä kaikilla lapsilla on kännykkä, joten vanhempia tuloksia saattaa olla hieman haasteellista soveltaa nykypäivään.

Tekstiviestit olivat tärkeä sosiaalinen resurssi lasten ja nuorten elämässä. Vastaanotettuja viestejä tallennettiin ja niitä luettiin ja luotiin yhdessä ystävien kanssa. Hyviä viestejä jaettiin muille ja hyviä ilmauksia käytettiin myös uudelleen. Viestien sisällön jakaminen, ainakin parhaan ystävän kanssa, oli yleistä erityisesti

tytöille. Lisäksi tytöt saattoivat toimia toistensa viestikonsultteina oikolukien tärkeitä, esimerkiksi poikaystävälle lähetettäviä viestejä. Tällainen toiminta vahvisti tyttöjen keskinäistä me-henkeä entisestään. (Kasesniemi & Rautiainen 2001, 161–174.)

Lasten ja nuorten ystäväkulttuuri muodostuu myös internetin kautta. Verkkoviestintään käytetty aika oli pois perheen yhdessäololta, mutta se ei kuitenkaan johtanut lasten sosiaaliseen eristäytymiseen, niin kuin viestintäteknologian tutkimuksen alkuaikoina arveltiin käyvän. Tietokoneesta oli tullut viestintää helpottava väline paitsi lapsille, myös koko perheelle. (Krcmar & Strizhakova 2007, 70.) Tietokoneen tarjoaman välikäden kautta lapset ja nuoret chattailivat ja pikaviestivät keskenään sekä lähettelivät sähköposteja toisilleen. Lapsen ääni 2009 -kyselyn tulosten mukaan sosiaalinen kanssakäyminen oli lasten tärkein syy käyttää nettiä. Viestintävälineenä sähköposti oli tämän tutkimuksen mukaan jäänyt kuitenkin jo pikaviestimien ja sosiaalisten verkstopalveluiden jalkoihin. (Pelastakaa lapset ry 2009a.)

Myös toisen tutkimuksen mukaan sähköposti oli lapsille liian vaivalloinen tapa pitää yhteyttä ystäviin. Samaan kategoriaan kuuluin myös nettipuhelut esimerkiksi Skype-palvelulla. Näitä välineitä saatettiin kuitenkin käyttää aktiivisesti esimerkiksi eroperheissä, jotta saatiin pidettyä yhteyttä etäällä olevaan vanhempaan. Käyttöön kannusti usein kuitenkin toinen vanhempi. (Noppari ym. 2008, 86–87.) Me-henkeä luodaan siis kaveriporukoihin, mutta myös perheiden sisälle. Tässä tutkielmassa en kuitenkaan syvenny tämän enempää perheen sisäisiin seikkoihin.

Yhteisöön kuuluminen tai kuulumattomuus saattoi olla välillä hyvinkin pienestä kiinni. Esimerkiksi jo pikaviestimen ja sille ominaisen kielen käyttö riitti liittämään nuoret tiettyyn yhteisöön. Tämän joukon ulkopuolisilla henkilöillä oli erittäin hankalaa ymmärtää edes keskusteluiden sisältöä. Pikaviestinkeskusteluissa saatettiin lyhentää sanoja tai käyttää korvaavia ilmauksia niin, ettei koodikieltä tuntematon voinut tajuta keskustelua. Tämän ”salakielen” kautta muodostui myös

sisäryhmä, jonka jäsenet määräytyivät käytetyn kielen mukaan. Mitä enemmän ja paremmin osasi pikaviestinkieltä käyttää, sitä helpommin pääsi ryhmään sisälle ja sitä arvostetumpi henkilö oli. (Stern 2007, 30.)

Pojat etsivät ympärilleen henkilöitä, joiden kiinnostuksen kohteet ovat samankaltaisia heidän omien kanssa. Tietokone on yksi monia poikia yhdistävistä tekijöistä ja siksi sillä onkin varsin suuri merkitys poikien sosiaalisen verkoston muodostumisessa. Yhteinen harrastus saattoi johtaa kaksi tietokoneintoilijaa käyttämään vapaa-aikansa yhdessä vaikkapa pelejä pelaillen. Toisaalta liiallinen kiinnostus tietokoneisiin saattoi johtaa eristymiseen koululuokasta ja pahimmillaan aiheuttaa jopa nimittelyä tai syrjintää. Tytöt puolestaan saattoivat tietoisesti jättää kertomatta tai osoittamatta osaamisensa tietokoneiden kanssa, etteivät he tulisi leimatuiksi nörteiksi. (Holloway & Valentine 2003, 50–52, 61.) Toisen tutkimuksen tulokset olivat päinvastaiset ja niiden mukaan erityisesti poikien tulikin hallita teknologiset laitteet osana maskuliinisen identiteetin muodostumista, jos he halusivat menestyä (Oksman & Turtiainen 2004, 333).

Yhteenveto

Näyttää siltä, että kaveriporukoiden sisäisiä viestintätyylejä on helppo kehittää erityisesti kännykällä tapahtuvan viestinnän yhteyteen. Myös pikaviestimien mahdollisuudet ovat jälleen rajattomat. Kaveriporukassa pysyäkseen ei enää riitä, että näet kavereita kasvokkain koulussa, vaan yhteyttä on pystyttävä pitämään myös muiden kanavien kautta. Monikanavaisuus tuntuu tosin olevan myös jokaisen yksilön halu eikä vain yhteisön vaatimus.

Tietokoneen käyttöön ja siihen liittyvään osaamiseen on vielä muutama vuosi sitten liittynyt tietynlainen stigma, eikä omaan tietokoneosaamista ole sen vuoksi tuotu välttämättä esiin. Nykyään tilanne on toinen ja useimpien tulee osata käyttää

viestintäteknologiaa lähes olosuhteiden pakosta eikä niinkään oman harrastuneisuuden vuoksi.

4.4 Viestintäteknologian merkitys vuorovaikutustilanteen sisällön luojana

Suurin osa teknologiavälitteisestä viestinnästä on nimensä mukaisesti välillistä. Tällöin viestitään välineen kautta siten, että vuorovaikutustilanteen osapuolet ovat fyysisesti eri paikoissa. Joskus teknologiavälitteinen viestintä saattaa kuitenkin olla myös välitöntä, jos henkilöt esimerkiksi keskustelevat chat-huoneessa samalta koneelta käsin, yhteistä tunnusta käyttäen. Viestintäteknologia on myös tuonut lasten ja nuorten elämään lisää aiheita, joista puhua yhdessä. Noppari ym. (2008, 57) sanovatkin, että ”media toimii kaikenikäisillä lapsilla sosiaalisen toiminnan resurssina”. Tässä alaluvussa tarkastelen teknologiavälitteistä viestintää juuri tästä näkökulmasta.

Monessa suomalaisessa tutkimuksessa lapset ja nuoret ovat itse nostaneet galleriasivustot suosituimmiksi ja käytetyimmiksi nettisivustoiksi (Kangas, Lundvall & Sintonen 2008, 8; Noppari ym. 2008; Tossavainen 2009, 9). Galleriasivustoilla nuoret luovat itselleen käyttäjätunnuksen ja profiilin, johon he lataavat valokuvia. Kuvat ovat usein kaikkien internetiä käyttävien nähtävillä, mutta kuvia pääsevät kommentoimaan vain palveluun rekisteröityneet henkilöt. Suomessa käytetyin galleriasivusto oli vielä muutama vuosi sitten IRC-Galleria.

Galleriasivustot, olivat nuorille ”sosiaalisen verkoston paikka”, johon liityttiin usein, koska ystävilläkin oli profiili sivustolla. IRC-Gallerian verrattain julkisesta luonteesta huolimatta kommentit osoitetaan vain ystävälle eikä niinkään suuren yleisön arvioitavaksi. Kuvagallerioissa kommentoidaan ja viestitään jo olemassa olevien ystävien kanssa. (Noppari ym. 2008, 92–96.) Gallerioidenkin kontekstissa käyttäjät ovat tietoisia, että muut näkevät heidän kommenttinsa ja saattavat jakaa niitä eteenpäin, mutta se ei näytä häiritsevän heitä.

Sosiaalisen median sivustot ovat paikkoja, joissa yhdistyvät monet internetin vuorovaikutuksellisista ominaisuuksista. Niillä on mahdollista jakaa ja kommentoida kuvia, lähettää henkilökohtaisia sähköpostinkaltaisia viestejä, keskustella reaaliaikaisesti chatissa, jakaa hetkellisiä tuntemuksia, linkittää artikkeleita, kommentoida toisten julkaisuja jne. Tästä syystä saattaakin olla, että tulevaisuudessa yksittäisten sovellusten käyttö vähentyy ja vuorovaikutus keskittyy sivustoille, joissa erilaiset välineet ovat käytettävissä yhdellä kirjautumisella.

Noppiari, Uusitalo, Kupiainen ja Luostarisen (2008, 57–73) mukaan myös ”perinteisen” median käytöllä, kuten television, videoiden tai dvd:iden katselemisella tai radion kuuntelemisella, oli suunnaton vaikutus lasten sosiaaliseen kanssakäymiseen. Media saattoi kannustaa lapsia esimerkiksi keskustelemaan ystävänsä kanssa televisio-ohjelman juonenkäänteistä tai televisiossa nähdystä aiheista yleensä. Nuoremmat lapset saattoivat puolestaan saada mediasta innostusta ja uusia ideoita leikkeihinsä. Pojille tyypillisiä leikkejä olivat taisteluleikit, joissa vilahteli televisiosarjoista tuttuja action-hahmoja, kuten Turtleseja tai Prätkähiiriä. Tyttöjen leikit pohjasivat puolestaan enemmän ihmissuhteisiin ja eläimiin, ja innoitus löytyi esimerkiksi Salatuista elämistä tai Idols-ohjelmasta.

Jo varhaisessa vaiheessa lapset ja nuoret ovat käyttäneet tietokonetta itsenäisesti ja yksin, mutta joskus tietokoneen samanaikaisesta käytöstä ystävän kanssa saatettiin sopia esimerkiksi päivällä koulussa. Tällöin lapset saattoivat käyttää chat-palvelua tai internetpelejä fyysisesti etäällä toisistaan, molemmat omilta tietokoneiltaan, mutta kuitenkin ”yhdessä”. (Noppiari ym. 2008, 78; Sjöberg 2002.)

Chat-keskustelut saattoivat olla myös kaverusten yhteistä ajankulua, sillä he saattoivat toisinaan kirjautua yhdessä chat-huoneeseen ja keskustella yhdessä keksimänsä nimimerkin takaa vieraiden henkilöiden kanssa. (Gross 2004; Livingstone 2006, 135.) Nämä keskustelukokemukset olivat sosiaalisia ja yhdessä suunniteltuja eivätkä yksinäistä puuhastelua.

Ruotsalaisen tutkimuksen mukaan ruotsalaislasten internetin käyttö fyysisesti samassa paikassa toistensa kanssa ei ollut kovinkaan yleistä, mutta lapset saattoivat silloin tällöin etsiä yhdessä tietoa esimerkiksi kouluprojektia varten. (Sjöberg, 2002). Ruotsalaisnuoriin verrattuna amerikkalaisnuoret käyttivät nettiä useammin yhdessä jonkun kanssa, kun 87 % kyselyyn vastanneista kertoi surffailleensa ystäviensä tai sisarustensa seurassa (Lenhart, Rainie & Lewis 2001).

Chattailu yksin tai yhdessä kavereiden kanssa saattaa toisinaan saada myös hieman ikäviä piirteitä. Erään tutkimuksen nuoret kuluttivat aikaa useinkin pilailemalla tuttujensa kustannuksella chatissa. He saattoivat esimerkiksi tekeytyä tuntemattomaksi ja pilkata toveria verkossa. Seuraavana päivänä he kiusoittelivat kaveria niin pitkään, kunnes hän tajusi edellisillan pilan. (Livingstone 2006, 135.) Pilaa toisen kustannuksella saatettiin tehdä myös kirjautumalla esimerkiksi pikaviestimeen toisen tunnuksella, mikäli henkilö oli onnistunut saamaan toisen salasanan jostain tietoonsa. Kaikkia oman tunnuksen kaappaaminen ei edes harmittanut, vaan he yksinkertaisesti loivat itselleen uuden tunnuksen. (Stern 2007.) Myös Kaare ym. (2007) tunnisti yhdeksi lasten ja nuorten välisen (välillisen) viestinnän muodoksi häiritsevien tai kiusaavien viestien lähettämisen.

Viestintätilanteet, joiden tarkoituksena on pilailia jonkun tuttavan kustannuksella, ovat pilailijalle yleensä sosiaalisia tilanteita. Toverin huiputtaminen saattaa tapahtua jonkun kanssa, jolloin saatetaan tehdä hyvin yksityiskohtainenkin suunnitelma siitä, miten verkossa esiinnyttään. Pilailijat saattavatkin kokea tilanteet positiivisena sosiaalisena oppituntina, mutta pilan kohteen ajatukset tilanteesta ovat tuskin kovinkaan myönteiset. Saattaakin olla hankalaa määrittää, ovatko viestit tarkoitettu kiusaamiseksi ja toisen mielen pahoittamiseksi vai onko tarkoitus vain hännätä toista ja saada tämän huomio. (Kaare ym. 2007, 615–616).

Erityisesti pojat hakevat sosiaaliseen kanssakäymiseensä lisää sisältöä tietokonepelien kautta. Pojat keskustelevat keskenään peleistä ja niihin liittyvistä taktiikoista ja huijauskoodeista ja he saattavat myös pelata yhdessä. Joskus tytötkin puhuvat keskenään tietokonepeleistä, mutta he eivät esimerkiksi vaihtelee pelejä

keskenään yhtä aktiivisesti kuin pojat. (Sjöberg 2002, 207–208; Livingstone & Bovill 2001, 212–213; Facer, Sutherland, Furlong & Furlong 2001, 209–213.) Gross (2004) sai tutkimuksessaan selville, että pojat ovat edelleen enemmistö tietokone- tai verkkopelejä pelaavista henkilöistä. Tämä muodostaa jatkumon vanhemmissa tutkimuksissa (ks. esim. Tufte 2003) löydetyille sukupuolieroavaisuuksille, joiden mukaan pojat käyttävät tietokonetta erityisesti pelaamiseen. Internetin yleistyttyä poikien ja tyttöjen tietokoneen käyttö ja verkossa tapahtuvat aktiviteetit ovat kuitenkin lähentyneet toisiaan ja erityisesti Internetin käyttäminen sosiaaliseen kanssakäymiseen on yleistynyt poikienkin keskuudessa. (Gross 2004.)

Yhteenveto

Erään näkökulman mukaan lapset ja nuoret perustelevat viestintäteknologian käyttöönsä sillä, että kaikki kaveritkin tekevät niin. Kirjautuminen samaan sovellukseen luo sisältöä kasvokkain tilanteisiin, jolloin keskustelunaiheet saattavat liittyä viestintävälineeseen tai leikin roolihahmot löydetään molemmille tutusta tietokonepeleistä.

5 VERTAISUHTEIDEN LUOMINEN

VIESTINTÄTEKNOLOGIAA HYVÄKSI KÄYTTÄEN

5.1 Uusien suhteiden luomisen useus ja suhteiden taustat

Kuten tässä työssä on aikaisemmin todettu, lasten ja nuorten teknologiavälitteinen viestintä keskittyy pääasiassa olemassa olevien suhteiden ylläpitämiseen ja näiden siteiden vahvistamiseen. On kuitenkin enemmän sääntö kuin poikkeus, että nuoret etsivät viestintävälineiden avulla uusia tuttavuuksia, tai keskustelevat henkilöiden kanssa, joita he eivät ole milloinkaan tavanneet kasvotusten. Tässä luvussa esittelen ja tiivistän niitä tuloksia, joita on saatu lasten ja nuorten uusien suhteiden muodostumisesta viestintäteknologian kontekstissa tai viestintäteknologiaa hyväksi käyttäen. Tämän alaluvun tarkoitus on puolestaan kuvata, miten yleistä tuntemattomien kanssa viestiminen on, ja millaisia seikkoja verkkosuhteiden taustalta löytyy.

Tuoreen Euroopan laajuisen tutkimuksen mukaan (Livingstone ym. 2011, 5) 30 % eurooppalaisista nuorista oli viestinyt verkossa jonkun sellaisen henkilön kanssa, jota hän ei ollut tavannut kasvokkain. Useimpien tutkimusten mukaan luku oli suurempi, ja näiden mukaan 50 % nuorista oli käyttänyt jotain verkkoviestinnän muotoa (esim. sähköposti, chathuoneet tai pikaviestin) keskustellakseen hänelle entuudestaan tuntemattoman henkilön kanssa (ks. esim. Lenhart, Rainie & Lewis 2001, 19; Oksanen & Näre 2006; Wolak, Mitchell & Finkelhorin 2002, 445). Eräiden tulosten mukaan jopa 57 % nuorista keskusteli verkossa tuntemattomien kanssa joko usein tai joskus (Peter, Valkenburg & Schouten 2005, 12). Saman tutkimuksen mukaan 11 % verkossa viestivistä nuorista keskusteli yksinomaan tai useammin tuntemattomien kuin tuntemiensa henkilöiden kanssa.

Erään tutkimuksen mukaan 25 % nuorista kertoi muodostaneensa kaverisuhteen verkossa. Kaverisuhdetta syvemmän ystävyysuhteen oli kokenut muodostavansa 14 %, verkkotuttavansa oli tavannut reaali maailmassa 7 % ja romanttisen

verkkosuhteen oli solminut 2 % tutkimukseen osallistuneista nuorista. Kaiken kaikkiaan 17 % vastanneista kertoi muodostaneensa vähintään yhden läheisen verkkosuhteen viimeisen vuoden aikana (Wolak, Mitchell & Finkelhor 2002, 445). Toiset tulokset osoittivat, että ainakin kertaalleen romanttisen suhteen verkossa olisi muodostanut 18 % nuorista (Peter, Valkenburg & Schouten 2005, 12). Korkeimman luvun esittää kuitenkin Noppari ym. (2008, 96), jonka tulosten mukaan 50 % 14-vuotiaista kertoi saaneensa oikeita kavereita verkossa. Esitetyt tulokset eivät kuitenkaan ole aivan suoraan verrannollisia keskenään, sillä tutkimusmenetelmät ja tutkimushenkilöiden määrät ovat hyvin erilaisia.

Nuoret eivät kuitenkaan aina miellä internetiä hyväksi kanavaksi hankkia uusia ystäviä. Esimerkiksi Lenhart, Rainie & Lewisin (2001) tutkimuksen tulosten mukaan 67 % amerikkalaisista nuorista oli sitä mieltä, ettei internet vaikuta positiivisesti uusien ystävien hankintaan, eikä siitä ollut apua uusien vuorovaikutussuhteiden muodostumisessa.

Motiivit, jotka nuorilla oli verkossa viestimiseen, vaikuttivat siihen, viestittiinkö useammin tuntemattomien vai tuttujen kanssa. Mitä enemmän nuori oli motivoitunut viestimään verkossa tavatakseen uusia ihmisiä, parantaakseen huonoja sosiaalisia taitojaan tai hovin vuoksi, sitä useammin hän jutteli internetissä tuntemattomien henkilöiden kanssa. Jos verkkoviestinnän motiivi oli ystävyysuhteiden ylläpitäminen, nuori ei luonnollisestikaan keskustellut vieraiden kanssa. Kontaktit tuntemattomien kanssa, jotka muodostuivat käytettäessä internetiä hovin vuoksi, saattoivat olla ohi nopeasti, sillä näissä tapauksissa vieraiden kanssa jutusteleminen saatettiin kokea vain ajankuluna, eikä sen oletettukaan johtavan syvempään suhteeseen. (Peter, valkenburg & Schouten 2005, 13-14, 17.)

Lasten verkkotuttavuudet eivät aina olleet täysin vieraita, vaan erityisesti heidän läheisiksi muodostuneet verkkosuhteet ristesivät usein jollain tavalla heidän kasvokkain ylläpidettyjen verkostojensa kanssa.

Yhteyden tulivat kolmea kautta:

- Ystävän/perheenjäsenen suositus verkkosuhteen pohjana
- Kommunikointi verkossa henkilöiden kanssa, jotka asuvat lähistöllä
- Kertominen verkkoystävistä ja -suhteista vanhemmille, jolloin tarkastellaan laajemmassa mittakaavassa sitä, sopivatko lapsen verkkosuhteet sosiaaliseen verkostoon, johon hän kuuluu. (Wolak, Mitchell & Finkelhor 2002, 452–453.)

Livingstonen ym. (2011, 41) tutkimuksessa edellä esitetyn kaltaisia suhteita muodosti 39 % lapsista. Tutkijat liittivät lasten ja nuorten kasvokkaisten verkostojen kanssa risteävät verkkokontaktit heidän niin sanottuun laajempaan verkostoonsa, vaikka he eivät olisikaan tavanneet kyseisiä henkilöitä ikinä kasvokkain.

Tyttöjen verkkoystävät olivat 66 % tapauksista poikia, ja poikien ystävät 79 % tapauksista tyttöjä. 64 % nuorista ystävystyi verkossa yhteisen kiinnostuksen kohteen vuoksi ja nuorten läheisiksi luokittelemista verkkosuhteista 70 % sisälsi tapaamisen tai yhteydenoton reaali maailmassa. (Wolak, Mitchell & Finkelhor 2002, 446.)

Lasten ja nuorten verkostoituminen virtuaali maailmassa näyttää olevan yleistä. Tulosten avulla voi päätellä, että pienempi osa nuorista on sellaisia, jotka eivät olisi ikinä viestineet verkossa tuntemattomien kanssa. Seuraavaksi esittelen kanavia, joissa uusien vertaissuhteiden on tutkittu saavan alkunsa.

Chat-huoneet mahdollistivat keskustelun ihmisten kanssa, joita ei muuten koskaan tavattaisi (Merchant 2001, 297.). Läheisistä verkkosuhteista 59 % saikin alkunsa chateissa, 30 % pikaviestimien tai sähköpostien kautta, 5 % pelisivustojen kautta ja 6 % muuta kautta. On hyvä kuitenkin huomata, että tutkimuksen mukaan 32 % oli tapauksia, joissa nuori oli esitelty verkkotuttavalle olemassa olevan ystävän tai perheenjäsenen toimesta. (Wolak, Mitchell & Finkelhor 2002, 446.) Uudemman tutkimuksen mukaan ensikontakti verkkosuhteissa, jotka johtivat kasvokkaiseen tapaamiseen, oli useimmin otettu sosiaalisen median sovelluksissa (62 %) ja

toiseksi eniten pikaviestimessä (42 %). Chateissa ensikontaktin oli ottanut 16 % ja pelisivustoilla 10 %. (Livingstone ym. 2011, 87–88.)

Edellä esitettyä listaa voisi täydentää keskustelufoorumeilla, joissa oli myös oiva mahdollisuus solmia uusia tuttavuuksia. Foorumeilla muodostuneet kaveruudet pohjautuivat yleensä yhteisen kiinnostuksen kohteeseen, kuten idolin, ympärille (Noppari ym. 2008, 96). Verkossa solmitut suhteet eivät kuitenkaan tarjonneet arjen haasteisiin ja ongelmiin yhtä vahvaa sosiaalista tukea kuin läheisemmät reaalia maailman suhteet. (Subrahmanyam ym. 2002.)

Kuten edellä olevasta voi päätellä, ilmeisimmät paikat, joissa nuoret solmivat uusia tuttavuuksia, olivat internetin julkiset tilat, kuten chat-huoneet tai keskusteluryhmät. Pelisivustojen lähtökohtainen tarkoitus ei ole olla vuorovaikutuksessa toisen kanssa, joten näiltä sivustoilta alkunsa saaneet suhteet ovat harvemmassa.

Näyttää siltä, että erilaisilla viestintävälineillä on omanlainen rooli nuorten vertaissuhteiden muodostumisen ja ylläpitämisen prosesseissa. Esimerkiksi Caron ja Caronia (2007, 70–71) esittivät vuorovaikutussuhteen syvyyden vaikuttavan siihen, mitä välinettä milloinkin käytettiin. Heidän mukaansa yksi esimerkki uuteen henkilöön tutustumisen vaiheista oli seuraavanlainen: Ensin juteltiin chatissa, jossa saatettiin vaihtaa yhteystiedot ja jatkaa jutustelua pikaviestimessä. Mahdolliset puhelut seurasivat pikaviestikeskusteluista ja viimeisenä uusi tuttavuus saatettiin kohdata kasvokkain. Toisen näkemyksen mukaan pikaviestin oli väline, jota käytettiin uuteen ystävään tutustumisen alkuvaiheessa. Suhteen syvennyttyä pikaviestintä ei enää käytetty. (Lee & Sun 2009, 207.)

Sosiaalisen median sivustot, ja sivustojen sisällään pitämät lukuisat sovellukset, ovat osaltaan laajentaneet teknologiavälitteisen viestinnän kenttää, ja sosiaalinen media miellettiinkin hyväksi kanavaksi tavata uusia henkilöitä ja ylläpitää olemassa olevia suhteita. Sosiaalisen median kautta oli helppoa etsiä tietoa henkilöistä, jotka olivat tehneet vaikutuksen heidän elämäänsä tai joista he muilla tavoin olivat

kiinnostuneet. Tällaisia henkilöitä ovat esimerkiksi nykyiset, entiset ja mahdollisesti tulevat seurustelukumppanit, ystävät ja luokkatoverit. Sosiaalinen media auttoi myös arvioimaan, millainen esimerkiksi tuleva ”kämpis” oli luonteeltaan. (Urista, Dong & Day 2008.)

Yhteenveto

Tutkimustulosten valossa näyttää siltä, että lapset ja nuoret keskustelevat verkossa myös vieraiden kanssa. Merkityksellisempiin ja syvempiin suhteisiin johtavat suhteet liittyvät jollain tavalla lasten kasvokkain ylläpitämiin verkostoihin. Suhteen muodostumisen prosessissa viestintävälineellä näyttää olevan oma roolinsa, eri välineitä käytetään siis eri tarkoituksiin.

5.2 Uusien verkkosuhteiden hallittavuus ja helppous

Kuten aikaisemmin on todettu, verkkoviestinnälle on ominaista nonverbaalisten vihjeiden puuttumattomuus ja tilanteen hallittavuus (ks. esim. Walther 1996). Nämä erityispiirteet helpottavat itsestäkertomista ja uusien suhteiden muodostumista. Hallittavuus onkin noussut useista tutkimustuloksista voimakkaasti esiin.

Esimerkiksi Oksanen ja Näre (2006) saivat selville, että verkkosuhteiden yleisyydestä huolimatta nuoret eivät rynnänneet suin päin uusia ystävyksiä solmimaan, vaan heillä täytyi olla luottamus suhteen riskien hallittavuuteen ja usko omiin kommunikaatiokykyihin. Myös Valkenburg ja Peter vahvistivat käsityksen hallittavuudesta ja sen merkityksellisyydestä, kun 45 % heidän tutkimukseensa vastanneista 687 nuoresta oli sitä mieltä, että verkkoviestintä on hallittavampaa kuin kasvokkain tapahtuva viestintä.

Verkkoviestintä tarjosi nuorille keinot hallita tai välttää tilanteita, jotka he olisivat kokeneet kasvokkaisissa tilanteissa noloiksi. Esimerkiksi chateissa nuoret

saattoivat tuntea olevansa verkoston avainasemassa tai vastuussa siitä, mitä ympärillä tapahtui. Jos he kokivat menettävänsä tilanteen hallinnan, he saattoivat yksinkertaisesti poistua. (Livingstone 2006, 133.) Suhteiden tai keskustelutilanteen ylläpitäminen verkossa tapahtui yleensä myötäilemällä toisen mielipiteitä tai yleisen kiinnostuksen ilmaisemisella, ja keskustelusta pois vetäytyminen puolestaan tapahtui esimerkiksi kumoamalla toisen väitteet. (Oksanen & Näre 2006; Subrahmanyam ym. 2002).

Verkkoviestinnän hyvän hallittavuuden lisäksi jotkut nuoret kokivat viestinnän olevan verkkoympäristössä ylipäätään helpompaa kuin kasvokkain. Esimerkiksi Livingstonen ym. (2011, 40) tutkimuksen mukaan puolet eurooppalaisista nuorista oli sitä mieltä, että heidän oli helpompaa olla oma itsensä verkossa kommunikoidessa kuin viestiessä kasvokkain muiden kanssa. Kolmannes vastaajista kertoi keskustelewansa verkossa asioista, joista he eivät keskustelleet kasvokkain. Tulosten mukaan nuoret näyttivät jakautuvan pääosin kahteen ryhmään; niihin, joiden verkko- ja kasvokkaisviestintä oli keskenään varsin samankaltaista, ja niihin, joille internet tarjosi mahdollisuuksia monipuoliseen tai yksityiseen viestintään, joka saattoi olla hankalaa kasvokkain. Nämäkin tulokset ovat yhteneväisiä Walthersin (1996) hyperpersonaalisen viestintäteorian kanssa.

Nonverbaalisten vihjeiden puuttumattomuus verkkoympäristössä antoi nuorille paremman mahdollisuuden olla oma itsensä, sillä keskustelukumppani tiesi hänestä vain ne asiat, mitä hän oli itse toiselle kertonut. Tällöin esimerkiksi uuden tuttavuuden fyysinen ulkonäkö ei vaikuttanut siihen, mitä toinen hänestä ajatteli ja näin verkossa muodostettu ystävyysuhde saattoi olla henkisellä tasolla paljon syvempi kuin se olisi koskaan ollut kasvokkain (Lenhart, Rainie & Lewis 2001; Wolak, Mitchell & Finkelhor 2002, 452). Erään näkemyksen mukaan teknologiavälitteinen viestintä muodosti suhteen osapuolten välille suojamuurin, jonka takaa oli helpompi toimia riskialttiissa sosiaalisissa tilanteissa, kuten esimerkiksi juuri uusia suhteita muodostettaessa (Clark 2005, 216).

Tarkan itsestäkertomisen säätelyn mahdollisuuden lisäksi internetin eduksi koettiin riippumattomuus fyysisestä olinpaikasta (Sjöberg 2002). Eri-ikäiset, toisiaan fyysisesti kaukana olevat tai eri sosiaaliluokkaiset ihmiset, jotka eivät tapaisi ehkä ikinä reaali maailmassa, saattoivat kohdata chateissa ja keskustella kaikesta maan ja taivaan väliltä. Chatissa henkilöt saattoivat omaksua itselleen täysin oikeasta poikkeavan identiteetin, jolloin keskusteluihin tuli pelinomaisia piirteitä. Keskusteluissa saatettiin kertoa ikä ja sukupuoli, mutta muuten henkilöllisyys jätettiin paljastamatta. (Smith & Curtin 2001.)

Meschin ja Talmudin (2006) tulokset poikkeavat hieman edellisistä. Heidän mukaansa internetissä solmitut suhteet olivat usein kestäneet vähemmän aikaa verrattuna kasvokkain muodostettuihin suhteisiin, verkkokavereiden kanssa keskusteltiin harvemmista asioista ja heidän kanssaan oli vain vähän yhteistä tekemistä. Verkkokavereiden keskustelunaiheet olivat yleisiä, eivätkä osapuolet keskustelleet henkilökohtaisista asioista kuten romanttisista suhteista tai henkilökohtaisista ongelmista. Tämän tutkimuksen tulosten valossa voisikin ajatella, että verkkotuttavuuksilla on lasten ja nuorten elämässä rajatumpi ja spesifimpi rooli kuin henkilöillä, joihin he olivat tutustuneet kasvokkain. (emt. 147.) Tässä tutkimuksessa ei kuitenkaan selvitetty, miten lapset olivat verkkosuhteensa solmineet, vaan keskiössä oli nimenomaan jo olemassa olevan suhteen ja sen syvyyden ja luonteen analysoiminen.

Tässä tutkielmassa on tarkasteltujen artikkelien kautta todettu, että verkko on nuorille erityisesti uusi väylä viestiä jo olemassa olevien ystävien kanssa. Joillekin verkko kuitenkin mahdollisti nimenomaan eristäytymisen omasta reaali maailman verkostosta. Nopparin ym. (2008, 97) mukaan jotkut nuoret saattoivat kaivata verkossa omaa rauhaa ja hakeutuivat siksi foorumeille ja sivustoille, joita heidän kaverinsa eivät käyttäneet. Tällöin he saivat ilmaista mielipiteensä juuri niin kuin he itse halusivat, eikä heidän tarvinnut harrastaa itsesensuuria esimerkiksi kommentteja lukevien koulutovereiden vuoksi.

Yhteenveto

Nuoret muodostavat uusia verkkosuhteita, mikäli he kokevat, että he pystyvät hallitsemaan tilannetta. Teini-iässä kasvojen säilyttäminen ystävien edessä on nuorille erityisen tärkeää. Viestintäteknologia näyttääkin helpottavan nuorten viestintää muun muassa antamalla heille enemmän aikaa miettiä ja reagoida, kun mitä heillä olisi kasvokkaisessa tilanteessa. Internet voi toisaalta toimia paikkana, jossa voi piiloutua ystäviltä, jolloin pyritään tietoisesti vuorovaikutukseen ennestään tuntemattomien henkilöiden kanssa.

5.3 Siirtyminen verkkoviestinnästä kasvokkaisvuorovaikutukseen

Lasten ja nuorten verkkokeskustelut tuntemattomien kanssa johtavat toisinaan myös kasvokkain tapaamisiin. Tässä alaluvussa tiivistän tätä väitettä tukevia tuloksia. Tämän tutkielman tuoreimpiin aineistoihin lukeutuneen Euroopan laajuisen tutkimuksen mukaan 30 % eurooppalaisista lapsista oli viestinyt verkossa sellaisen henkilön kanssa, jota tämä ei tuntenut ennestään (Livingstone ym. 2011, 5). Mitä vanhempi lapsi oli, sitä todennäköisemmin hän viesti tuntemattomien kanssa verkossa. Myös todennäköisyys tavata virtuaalimaailman kavereita kasvokkain lisääntyi iän myötä. Kaiken kaikkiaan 9 % lapsista oli tavannut verkkotuttavuutensa kasvokkain. Verkkotuttavuuksien tapaaminen saattoi tarjota monille positiivisen mahdollisuuden saada ystäviä, mutta usein tapaamiset miellettiin myös harmillisiksi. (Livingstone ym. 2011, 85–86.)

Suurin osa henkilöistä (55 %), jotka olivat tavanneet verkkokaverinsa kasvokkain, oli tavannut vain yhden tai kaksi henkilöä. Näistä verkossa ensimmäistä kertaa tavatuista henkilöistä kuitenkin 57 % oli ihmisiä, jotka olivat kavereiden kavereita tai tuttuja sukulaisten kautta, mutta 48 % sanoi tavanneensa myös ventovieraita. Useimmin ensikontakti verkossa oli otettu sosiaalisessa mediassa (62 %) ja toiseksi

eniten pikaviestimessä (42 %). Nettipelisivustot johtivat vain harvoin tapaamiseen reaali maailmassa. (Livingstone ym. 2011, 87–88.)

Lapsen ääni 2009 -kyselyyn vastanneista 40 % kertoi saavansa netistä uusia kavereita. Verkossa muodostuneiden ystävyys-suhteiden määrä nousi hieman iän karttuessa. Suurin osa lapsista ja nuorista oli tavannut verkkotuttaviaan kasvokkain, esimerkiksi 16–17-vuotiaista pojista jopa 75 % oli tavannut nettituttunsa reaali maailmassa. (Pelastakaa Lapset ry 2009a, 7, 12–13.)

Kasvokkaisiin tapaamisiin johtavien suhteiden taustalla oli yleensä ystävä tai perheenjäsen, joka oli esitellyt nuoret toisilleen. Tavatut verkkotuttavat asuivat noin tunnin matkan etäisyydellä ja heihin pidettiin yhteyttä myös puhelimitse. (Wolak, Mitchell & Finkelhor 2002, 449.) Myös yhteiset kiinnostuksen kohteet kannustivat nuoria tapaamaan reaali maailmassa. Esimerkiksi samasta musiikkiyhtyeestä pitävät nuoret saattoivat sopia tapaavansa keikalla ja jonottavansa yhdessä sisään. Välillä saattoi käydä myös niin, että joku foorumille kirjoittanut tunnisti toisen reaali maailmassa. Tällaista sattumuksia pidettiin imartelevana. (Noppiari ym. 2008, 97.) Verkkotuttavan tapaaminen kasvokkain tapahtui usein julkisella paikalla ystävänsä läsnä ollessa (Wolak, Mitchell & Finkelhor 2002; Sjöberg 2002).

Verkkomaailman hyödyntäminen henkilön verkostojen yhteydessä ei rajoitu aina vain verkkotuttavien tapaamiseen. Verkkotuttavien tapaamisen lisäksi internetin palveluita saatetaan hyödyntää tulevaisuuden kontaktien hakemiseen ja hahmottamiseen. Urista, Dong ja Dayn (2008) mukaan internetin mahdollistamia palveluita, kuten sosiaalista mediaa, saatettiin käyttää selvittämään esimerkiksi sitä, ketä oli tulossa samaan kouluun, jos sieltä ei entuudestaan tuntenut ketään. Moni myös myönsi hankkivansa sosiaalisen median kautta lisätietoja kiinnostuksensa kohteesta, jotta heidän suhteensa syvenisi.

Yhteenveto

Kaikki nuoret eivät tapaa verkkokavereitaan kasvokkain, mutta osa nuorista tekee näin. Useimmat tapaamiset perustuvat henkilöiden yhteiseen mielenkiinnon kohteeseen tai johonkin yhteiseen tuttavaan. Tällaiset tapaamiset voidaankin nähdä positiivisina ja nuoren sosiaalista verkostoa laajentavina. Vaikka verkkotietoisuus onkin lisääntynyt ja lapset osaavat olla varuillaan, tulisi vanhempien olla tietoisia lasten ja nuorten tapaamisista, jotka pohjautuvat verkkosuhteisiin.

Käsitys, jonka mukaan verkosta haetaan kontakteja esimerkiksi tuleviin koulukavereihin, on mielestäni varsin positiivinen. Ehkä koulujen ja yhteisöjen olisi jopa hyödyllistä tarjota jokin verkkoalusta, jossa tulevat oppilaat/jäsenet voisivat jo etukäteen vaihtaa ajatuksiaan ja solmia suhteita keskenään.

5.4 Uusia vertaissuhteita solmivien nuorten ominaisuuksia

Internetiä käyttävät nykyään kaikki, mutta tutkijat ovat onnistuneet selvittämään joitain piirteitä, jotka ovat ominaisia nuorille, jotka pyrkivät muodostamaan tai muodostavat suhteita verkossa keskimääräistä enemmän.

Lin, Sun, Lee ja Wu (2007) tutkivat kyselyn avulla (N=401), miten pikaviestimien käyttäminen vaikutti siihen, miten taiwanilaiset nuoret kokivat verkkovuorovaikutussuhteet. Tuloksiensa pohjalta tutkijat väittivät, että nuoret, jotka olivat tyytyväisiä kasvokkaiisiin suhteisiinsa, muodostivat parempia vuorovaikutussuhteita myös verkossa. Nuoret pystyivät parantamaan interpersonaalista käytöstään pikaviestimien kautta, jolloin tyytyväisyys heidän verkkosuhteisiinsa parani.

Wolak, Mitchell ja Finkelhor (2003) tulosten mukaan tytöt, joilla on ongelmallinen suhde vanhempiinsa, ja pojat, jotka viestivät vain vähän vanhempiensa kanssa, muodostivat todennäköisemmin uusia suhteita verkossa kuin muut nuoret.

Toisaalta nämä nuoret altistuivat helpommin myös verkkosuhteiden haitallisille puolille, mutta samaan aikaan suhteet saattoivat toimia myös hyödyllisinä ja nuorta auttavaisina puolina. (Wolak, Mitchell & Finkelhorin 2003.) Valkenburg ja Peter (2008, 272) saivat selville, että nuoret, jotka kertoivat olevansa yksinäisiä ja/tai sosiaalisesti arkoja, mielsivät nettiympäristössä tapahtuvan viestinnän useammin sekä laajemmaksi että syvemmäksi kuin ne, jotka eivät raportoineet yksinäisyyttä ja/tai sosiaalista arkuutta.

Henkilöillä, joilla oli enemmän sosiaalista pääomaa, oli internetistä enemmän sosiaalista hyötyä. Esimerkiksi ekstroverteilla ihmisillä netin käytöt vaikutukset näkyivät positiivisena esimerkiksi omanarvontunnon, yhteisöihin osallistumisena ja vähentyneenä yksinäisyytenä. (Subrahmanyam ym. 2002)

Subrahmanyam ja Lin (2007) tutkivat kolmen kyselyn sarjalla internetin käytön vaikutusta nuorten hyvinvointiin. Tutkimus selvitti nuorten pääsyä internetiin ja sitä, miten he sitä käyttivät, sekä edellä mainittujen seikkojen vaikutusta yksinäisyyteen ja sosiaalisen tuen havaitsemiseen. Tutkimukseen osallistui 156 nuorta iältään 15–18,4 vuotta. Tulokset osoittivat, ettei yksinäisyys ollut yhteydessä verkossa käytettyyn aikaan tai sähköpostin käyttöön. Sukupuoli ja henkilön odotuksen verkkosuhteista olivat ainoat seikat, jotka ennustivat yksinäisyyttä, ja yksinäisimpiä olivat henkilöt, jotka mielsivät verkkosuhteensa läheisiksi itselleen. Se, saiko nuori tukea läheisiltään vai ei, ei vaikuttanut siihen, miten kauan hän vietti aikaa verkossa.

Yhteenveto

Klassinen “rich gets richer” -malli näyttää osaltaan toteutuvan myös teknologiavälitteisten vertaissuhteiden kontekstissa. Jos henkilö on sosiaalisesti taitava ja hän pystyy solmimaan vertaissuhteita reaali maailmassa, onnistuu hän siinä varmasti myös verkossa.

Toisaalta nettiympäristö saattaa tarjota yksinäisille henkilöille kanavan tavata uusia ihmisiä, jos hän ei onnistu siinä kasvokkain. Yksinäisyyden ja nettisuhteiden yhteyttä on selvitettykin, mutta niiden väliltä ei ole löydetty yksiselitteistä korrelaatiota.

6 IDENTITEETIN ESITTÄMINEN JA IDENTITEETTIKOKEILUT VIRTUAALIMAAILMASSA

6.1 Identiteetin luonne virtuaalimaailmassa

Monet tutkijat ovat tarttuneet viestintäteknologiaa tutkiessaan myös nuoren identiteettiä koskeviin kysymyksiin. Identiteetin etsimisen, esittämisen ja identiteettikokeilujen lähtökohtana ja toisaalta myös edellytyksenä on se, että nuori saa jotain kautta palautetta käytöksestään. Hän siis tarvitsee yleisön. Verkkoympäristö tarjoaakin lukemattomia valmiita yleisöjä, joiden edessä nuori voi pohtia omaa identiteettiään julkisesti, mutta anonymisti. (Merchant 2005, 303.) Puhuttaessa identiteettikokeiluista (engl. identity experiments; ks. esim. Valkenburg, Schouten & Peter 2005) internetissä, mieleen saattavat nousta ensimmäisenä verkossa vaanivat uhat. Tutkimukset ovat kuitenkin osoittaneet, että nuoret kokevat anonymit itsetutkiskelumahdollisuudet varsin positiivisina, sillä verkossa he pystyvät itse kontrolloimaan sitä tietoa, mitä verkkoystävillä heistä on. Näin ollen nuorten on helpompaa luoda uusia tuttavuuksia juuri niiden seikkojen pohjalta, joita he itse pitävät tärkeinä.

Merchant käytti artikkelissaan käsitteitä ankkuroitu identiteetti (engl. anchored identity) ja hetkellinen identiteetti (engl. transient identity) erottamaan toisistaan identiteetin kaksi erilaista ulottuvuutta. Ankkuroitu identiteetti koostui asioista, jotka olivat muodostuneet pitkällisen sosiokulttuurisen historian myötä (esim. sukupuoli tai uskonto). Hetkellinen identiteetti koostui puolestaan seikoista, jotka olivat helpommin muodostettavissa, muutettavissa tai poistettavissa (esim. fanikulttuuri). Merchant esitti, ettei edellä kuvattuja identiteetin ulottuvuuksia ole kuitenkaan syytä nähdä kaksiosaisena jakona, vaan ennemmin kahtena pylväänä moninaisten identiteettien esittämisen jatkumossa, jolloin vuorovaikutus, konteksti ja tapahtumat vaikuttavat siihen, mitkä identiteetin ulottuvuuksista ovat keskeisiä milloinkin. (Merchant 2005, 304.)

Internetissä viestittäessä tilanteet elävät jatkuvasti ja päivästä riippuen keskustelufoorumilla tai chat-huoneessa käydyt keskustelut vaativat täysin erilaista asennoitumista ja sopeutumista. Kun tarkastellaan identiteettiä teknologiavälitteisen viestinnän kontekstissa, edellä esitetty käsitys identiteetin muuttuvasta luonteesta sopiikin tarkastelumalliksi erinomaisesti. Seuraavassa esittelen, millaisia tuloksia Merchant sai soveltaessaan esittämäänsä ulottuvuusnäkemystä.

Tutkimuksessaan Merchant analysoi lasten digitaalisia tekstejä, jotka he kirjoittivat luokkaolosuhteissa opettajan heille määräämien sähköpostiystävien kanssa. Suhteen muodostumisen kannalta oli tärkeää, että lapset saivat käsityksen siitä, kenen kanssa he olivat tekemisissä. Mielikuva toisesta yritettiin muodostaa kyselemällä kysymyksiä esimerkiksi koulupukujen käytöstä, sukupuolesta ja iästä. Ensimmäisissä viesteissä oli tapana käyttää kokonaisia lauseita ja muutenkin formaalia kieltä. Esitettyjen kysymysten ja vastausten perusteella henkilöt alkoivat muodostaa kuvaa keskustelukumppanistaan, ja tämä johti vähitellen myös syvempään itsestäkertomiseen. (Merchant 2005, 305.)

Edellä esitelty esimerkki lasten vuorovaikutustilanteesta ja suhteen muodostumisesta on samalla myös esimerkki siitä, miten lapset viestivät ankkuroidun identiteetin ohjaamana. Lapset kokivat, että ikä tai sukupuoli oli hyvä alusta, jolle suhdetta pystyi alkamaan rakentaa. Yhteinen sosiaalinen maailma alkoikin muodostua jo muutaman viestin vaihtamisen jälkeen esimerkiksi juuri sukupuoleen perustuen. (Merchant 2005, 306.)

Hetkelliset identiteetit tulivat lasten käytökseen esimerkiksi televisiosarjojen tai elokuvien kautta. Hetkellisen identiteetin ohjaama käytös saattoi näkyä esimerkiksi sähköpostissa, jossa käytettiin suoraa lainausta sarjan roolihahmolta tai koko viesti kirjoitettiin esiintyen kyseisenä hahmona. Toinen tapa hahmottaa hetkellistä identiteettiä oli urheilu, jonka kautta lasten oli helppo samastua erilaisiin henkilöihin tai ryhmiin. Lapsi saattoi nähdä itsensä esimerkiksi tietyn jalkapallojoukkueen fanina voitokkaan ottelun jälkeen. Kuten esimerkeistäkin voi

huomata, asiat, joiden kautta lapset esittelevät omaa identiteettiään, asettuvat hyvin laajalle kentälle lapsuuteen liittyvistä asioista nuorisokulttuuriin ja aina aikuisten elämän seikkoihin saakka. (Merchant 2005, 307–309.)

Lasten digitaalisissa keskusteluissa identiteetistä kertoi tekstien sisältöjen ja kuvien lisäksi tekstin kirjoitusasu. Radikaalisti pätkitty teksti saattoi viestittää lapsen siirtymistä vähitellen nuorisokulttuurin piiriin, jolle oli ominaista muun muassa testiviestit. Nuoremmat lapset käyttivät puolestaan hyvinkin konservatiivista kieltä, ja olivat puhtaasti huolissaan siitä, miten esimerkiksi sanojen lyhentäminen vaikutti keskustelukumppanin mielipiteisiin hänestä. Huoli omasta oikeinkirjoituksesta hälveni suhteen syventyessä. (Merchant 2005, 310–311.)

Yhteenveto

Viestintäteknologian kontekstissa on mielekästä puhua identiteetistä ominaisuutena, jonka tulee muuttua tilanteiden mukaan. On syytä kuitenkin muistaa, että hetkellisenkin identiteetin taustalla vaikuttavat ankkuroidun identiteetin piirteet.

Hetkellisten identiteettien näkökulmasta on mielestäni tärkeää myös se, että henkilö osaa suhteuttaa käyttöksensä tilanteen vaatimalla tavalla. Aina kyse ei siis ole välttämättä vain identiteetistä vaan myös sosiaalisesta kompetenssista ja tilannetajasta.

6.2 Identiteettikokeilut ja itsensä esitlemisen strategiat

Tutkimustulosten mukaan chatteja tai pikaviestimiä käyttävistä nuorista puolet oli tehnyt identiteettikokeiluja (engl. identity experiment) verkossa ainakin joskus (Gross 2004; Valkenburg, Schouten & Peter 2005), joskin toisten tulosten mukaan

vain 18 % oli tehnyt identiteettikokeiluja verkossa toisinaan tai usein (Valkenburg ja Peter 2008, 219).

Merchant käyttää tutkimuksessaan käsitettä identiteetin esittäminen (engl. identity performance), jonka voi mielestäni hyvin rinnastaa identiteettikokeiluihin. Merchant esitti, että identiteetin esittäminen verkkoviestinnässä korostuisi erityisesti silloin, kun halutaan muodostaa uusia vuorovaikutussuhteita sellaisten henkilöiden kanssa, joita ei tunneta reaali maailmassa. Tällöin ruudulla olevat sanat olivat kaikki, mihin henkilön täytyy huomionsa kiinnittää. Tämän näkemyksen mukaan identiteetti ehdotetaankin käsittämään sopeutuvaisena, tilannesidonnaisena ja mukautuvana piirteenä eikä niinkään muuttumattomana osana henkilöä. (Merchant 2005, 303.)

Identiteettikokeilut konkretisoituvat verkossa usein siten, että nuori esittää jotain toista henkilöä. Valkenburg, Schouten ja Peter (2005) selvittivät tutkimuksessaan muun muassa sitä, millaisia itsensä esittämisen strategioita (engl. self-presentational strategy) nuoret käyttivät verkkoidentiteettikokeilujensa yhteydessä. Tulosten pohjalta muodostui seitsemän strategiaa, joita lapset käyttivät teeskennellessään verkossa olevansa joku muu. Listan neljää ensimmäistä tapaa käytettiin tämän tutkimuksen mukaan useimmin.

1. Vanhemman henkilön esittäminen
2. Ystävän tai tutun esittäminen
3. Flirttailevemmän henkilön esittäminen
4. Tarkasti suunnitellun, kuvitteellisen henkilön esittäminen
5. Toisen sukupuolen edustajan esittäminen
6. Kauniimman henkilön esittäminen
7. Machomman henkilön esittäminen (Valkenburg, Schouten & Peter 2005, 390–392.)

Myös muut tutkijat ovat selvittäneet, miten nuoret etsivät identiteettiään verkossa, ja tulokset ovat olleet yhteneväisiä edellä esitettyjen strategioiden kanssa.

Yksi strategia edellä esitetyn listan jatkeeksi voisi olla esittäminen ärsyttävämpää henkilöä. Erään pojan ajanvietettä oli nimittäin ärsyttää kanssakeskustelijoita chat-

huoneessa niin pitkään, että keskustelukumppanit poistuivat. (Livingstone 2006, 135.) Tällaisen käytöksen voitaisiin ajatella liittyvän jotenkin vallan tunteen saamiseen ja tilanteen hallitsemisen kokemiseen. Törkeästä käytöksestä saattoikin muodostua peli, jossa nuori testasi, miten pitkälle hän saattoi nettisivustoa valvovan henkilön silmien edessä mennä (emt. 135).

Erään tutkimuksen mukaan toista henkilöä verkossa esittäneistä lähes kaikki (82 henkilöä 89:stä) olivat esittäneet olevansa *itseään vanhempia*. Vastaaajista 19 % kertoi esittäneensä *vastakkaista sukupuolta* tai toisenlaista seksuaalista suuntautumista kuin itse edustaa, tai teeskennelleensä *julkisuuden henkilöä*. Suurin osa niistä nuorista, jotka kertoivat esittäneensä jotain toista henkilöä, ilmoittivat tehneensä niin jonkun toisen henkilön, useimmiten ystävän, ollessa läsnä. (Gross 2004, 643; ks. myös Sjöberg 2002, 243–250.)

Erään tutkimuksen mukaan pojat saattoivat atk-tuntien päätteeksi vahvistaa omaa maskuliinista identiteettiään surffailemalla pornoa sisältävillä sivuilla ja esittelemällä löytämiään kuvia muille luokkalaisilleen (Hollowayn & Valentininen 2003, 53). Voisi olettaa, että nuoret eivät kotona surffailisi tuollaisilla sivuilla, mutta kouluolosuhteissa internetin törkysivustojen kautta osoitetaan kavereille oma rohkeus ja *machous*. Nuoret saattoivat myös lähettää tuttavilleen tekstiviestillä seksistisiä viestejä ja kuvia vitsaillakseen (Kaare ym. 2007, 614–615). Tämä sopii mielestäni hyvin myös esitettyyn machouden esittämisen luokkaan.

Joissain tutkimuksissa oli saatu selville se, että lapset esittivät verkossa olevansa joku toinen henkilö, mutta tulokset eivät ottaneet kantaa siihen, ketä lapsi esitti (Lenhart, Rainie & Lewis 2001, 18).

Useat verkkosovellukset vaativat sisään kirjautumista varten jonkunlaisen käyttäjätunnuksen, sala- tai lempinimen (engl. nickname, screen name tai log-in name). Esimerkiksi pikaviestimissä palveluun kirjautuakseen täytyy luoda oma nimimerkki. Joissain sovelluksissa (esim. AIM tai Yahoo Instant Messenger) tämä on mahdollista vain kerran, ensimmäisellä kirjautumiskerralla, mutta joissain

sovelluksissa (esim. MSN Instant Messenger) nimimerkkiä voi vaihtaa aina kun itse haluaa (Stern 2007, 68). Nämä nimet ovat jälleen yksi tapa antaa itsestään kuva kanssaviestijöille. Lempinimiä en liittäisi kuitenkaan itsensä esittelemisen strategialistan jatkeeksi, vaan näkisin niiden käytön enemmänkin yhtenä kanavana, jossa itsensä esittelemisen strategioita voi käyttää.

Sovelluksissa käytetyt nimet olivat usein sekoituksia nuoren oikeasta nimestä tai lempinimestä ja ne saattoivat sisältää hänen lempinumeronsa. Jos nimimerkki oli mahdollista vaihtaa, saatettiin tälle tarkoitettuun kenttään kirjoittaa välillä myös mieluisien kappaleiden lyriikoita, sanontoja tai sisäpiirivitsejä. Kirjoitetut tekstit kuvasivat nuorten mielentiloja kyseisenä hetkenä, mutta niiden kautta esiteltiin/etsittiin/haettiin myös omaa seksuaalisuutta. Mikäli nimimerkkiä ei pystynyt muuttamaan, nuoret saattoivat luoda useampia profiileita, koska aiemmin valittu nimimerkki ei ehkä kuvannut hänen identiteettiään enää muutaman kuukauden päästä. (Stern 2007, 68–69.)

Tingstad tutki norjalaisia nuoria ja heidän viestintäänsä chateissa. Tutkimuksessaan hän kiinnitti myös huomiota nimimerkkeihin (N=231), ja onnistuikin listaamaan 16 eri kategoriaa, joiden avulla nimimerkit luotiin. Viisi yleisimmin käytettyä nimimerkinmuodostusmallia olivat:

1. Anglo-amerikkalaiset ja muodostetut norjalaiset nimet (n=61)
2. Nimet, jotka kuvasivat biologista sukupuolta (n=55)
3. Tavallisia norjalaisia (naisten) nimiä (n=33)
4. Rakkautta, kiintymystä, seksiä tai ulkonäköä kuvaavat nimet (n=25)
5. Nimet, jotka sisälsivät nimen ja iän tai sukupuolen ja iän (n=15). (Tingstad 2003, 214.)

Tutkimuksessa haastateltujen nuorten mukaan nimimerkki ja sen onnistunut luominen saattoivat vaikuttaa myös siihen, saiko hän chatissa keskustelukavereita.

Nimimerkit toimivat siis paitsi identiteetin luomisena, myös oman fiiliksen kuvaajana ja toisaalta myös me-hengen luojana. Nimimerkki edesauttaa tai hankaloittaa myös keskustelukumppanin hankkimista, joten sen merkitys verkkoympäristössä on keskeinen.

Eräässä tutkimuksessa nuorimmat kyselyyn vastanneista, 9–12-vuotiaat, ilmoittivat identiteettikokeiluja huomattavasti enemmän (72 %) kuin 13–14-vuotiaat (53 %) tai 15–18-vuotiaat. (28 %). Vaikka ikä kertoi identiteettikokeilujen useudesta, ei iällä ollut merkitystä itsensä esittämisen strategioiden käyttöön. Myös tytöt ja pojat käyttivät itsensä esittämisen strategioita samalla tavalla. Ainoastaan esiintyminen itseään vanhempana henkilönä oli yleisempää tytöillä kuin pojilla. (Valkenburg, Schouten & Peter 2005, 391–392.)

Identiteettikokeilut verkossa realisoituvat myös useiden verkkoidentiteettien kautta. Lenhart, Rainie ja Lewisin tutkimuksen mukaan yli puolilla internetiä käyttävistä nuorista oli enemmän kuin yksi sähköpostiosoite tai verkkoidentiteetti. Joillekin teineille varsin turvallinen internetympäristö oli vaihtoehto selvittää, keitä he olivat, keiksi he tulevat tai miten he itsensä maailmalle esittelevät. Joillekin tämä oli pääasiallinen internetin käyttötarkoitus. Toisille taas identiteetillä leikkiminen verkossa oli hupia muiden kustannuksella, mutta ei kuitenkaan merkityksellinen osa heidän internetin käyttöönsä. Neljäsosa sähköpostia ja pikaviestintä käyttävistä nuorista kertoi joskus esittäneensä olevansa joku toinen. Useammin väärällä identiteetillä esiintymistä harrastivat vanhemmat lapset ja erityisesti pojat. (Lenhart, Rainie & Lewis 2001, 18.)

Joillain nuorilla oli jopa kahdeksan eri sähköpostiosoitetta, joita käytettiin eri tarkoituksiin. Joku osoite oli varsinaista viestittelyä varten ja toista käytettiin esimerkiksi silloin, kun joku nettisivusto vaati tietää sähköpostiosoitteen. Näin ollen sähköpostiosoitteet ja sähköpostikirjeenvaihto oli osa nuorten sosiaalisen identiteetin rakentamista. (Livingstone 2006, 134.)

Yhteenveto

Erilaiset identiteettikokeilut vahvistavat Merchantin (2005) väitettä väliaikaisista identiteeteistä, joita käytetään aina tilannekohtaisesti. Taustalla on toki aina myös ankkuroitu identiteetti, mutta tutkielman aineiston valossa näyttää siltä, että erityisesti verkossa väliaikaisten identiteettien käyttö on varsin yleistä. Itsensä esittelemisen strategioita käyttävät niin tytöt kuin pojatkin, ja niiden avulla lapset ja nuoret pyrkivät rakentamaan identiteettiään.

6.3 Identiteettikokeilujen motiivit

Verkkoidentiteettikokeiluita tehdään hyvin erilaisista syistä ja erilaisin päämäärin. Valkenburg, Schouten ja Peter selvittivät tutkimuksessaan motiiveja nuorten verkkoidentiteettikokeilujen taustalla. Tulostensa perusteella he listasivat kolme erilaista motiivityyppiä, jotka ovat järjestyksessä yleisimminkin käytetystä alkaen:

- Itsensä tutkiminen (engl. self exploration)
Esim. saadakseen selville, mitä muut ajattelevat; kokeillakseen olla joku muu.
- Sosiaalinen kompensatio (engl. social compensation)
Esim. tunteakseen itsensä vähemmän ujoksi; pystyäkseen puhumaan helpommin tietyistä asioista.
- Sosiaalinen helpottaminen (engl. social facilitation)
Esim. saadakseen uusia kavereita; tutustuakseen muihin helpommin. (Valkenburg, Schouten & Peter 2005, 394–395).

Nuorimmat lapset tekivät eniten identiteettikokeiluja helpottaakseen sosiaalista kanssakäymistään. Tytöt tekivät identiteettikokeiluja poikia enemmän sekä itsensä tutkimiseen että sosiaaliseen kompensatioon nojaten. Introverttien motiivina oli ekstroverttejä useammin sosiaalinen kompensatio. (emt.)

Itsensä tutkimisen motiivi identiteettikokeilujen taustalla saa tukea myös muilta tutkijoilta. Palaamalla esimerkiksi edelliseen alalukuun voi todeta, että nuorten tarve löytää itsensä eri strategioita hyödyntäen on ilmeinen.

Identiteettikokeilut verkossa edistivät myös nuoren sosiaalisten ominaisuuksien kehittymistä. Valkenburg ja Peterin (2008, 221) mukaan identiteettikokeilut verkossa kannustivat nuoria keskustelemaan tuntemattomien kanssa. Verkkoviestintä erilaisten ihmisten kanssa puolestaan paransi lasten ja nuorten sosiaalista kompetenssia kasvokkaisissa tilanteissa.

Sosiaalisessa mediassa tapahtuvat identiteettikokeilut ovat mielestäni erilaisia kuin ne, jotka tapahtuvat chateissa tai keskustelufoorumeilla. Tämä johtuu siitä, että lähtökohtaisesti henkilöt esiintyvät yhteisöpalveluissa omalla nimellään ja kasvoillaan. Näin ollen identiteettikokeilut ovat lähinnä oman ankkuroidun identiteetin vahvistamista tai massan mukana vaihtuvien hetkellisten identiteettien esittämistä. Varsinaisia itsensä esittämisen strategioita ei sosiaalisesta mediasta voida mielestäni löytää. Kuitenkin on mahdollista pohtia motiiveja, joita tämän viestintävälineen käytön taustalla voidaan nähdä.

Erään tutkimuksen mukaan sosiaalista mediaa käytettiin välineenä oman aseman nostamisessa. Oma sosiaalista statusta pyrittiin nostamaan esimerkiksi haalimalla mahdollisimman paljon kavereita omaan profiiliin tai metsästämällä mahdollisimman paljon kommentteja omiin kuviin ja julkaisuihin. Joidenkin nuorten suosio reaali maailmassa perustui nimenomaan verkkomaailman saavutuksiin. Näiden henkilöiden sosiaaliset verkostot saattoivat muodostua yksinomaan verkkoon ja heidän sosiaaliset tarpeensakin tyydytettiin usein teknologiavälitteisesti. (Urista, Dong & Day 2008.)

Edellä esitetyn kautta voidaan ajatella, että jollekin sosiaalisen median käytön taustalla on sosiaalisen helpottamisen motiivi; kun hän hoitaa suhteensa verkossa hyvin, saa hän seuraa todennäköisimmin myös kasvokkain. Toisaalta sosiaalisen kompensaationkin motiivit sopivat sosiaalisessa mediassa tapahtuviin identiteettikokeiluihin, sillä yhteisöpalveluissa voi olla helpompi jutella ihmisten kanssa kuin kasvokkain.

Nuorten suosimat verkkoyhteisöt, kuten Habbo Hotelli, voidaan nähdä jatkumona nuorten omalle tilalle. Oma virtuaalimakuuhuone on mahdollista sisustaa juuri niin kuin nuori itse haluaa, mutta mikäli hän ei ole valmis panostamaan verkkohuoneensa ulkonäköön, saattaa hän joutua jopa tovereidensa kiusaamisen kohteeksi. (Oksanen & Näre 2006, 48.) Verkkoyhteisöt tarjoavat jälleen yhden vaihtoehdoisen paikan identiteettikokeiluille. Jos omaan tilaan panostaa, on mahdollista saada muilta palautetta omasta toiminnastaan ja niistä asioista, jotka nuori kokee itselleen tärkeiksi. Voidaan siis ajatella, että motiivina taustalla olisi itsensä tutkiskelu. Toisaalta taustalla on jälleen kerran helppous avautua verkossa, jolloin motiiviksi voitaisiin ajatella myös sosiaalinen kompensatio.

7 PÄÄTÄNTÖ

7.1 Tutkielman arviointi

Kirjallisuuskatsauksen luotettavuus perustuu systemaattiseen ja kattavaan kirjallisuushakuun, joka on toteutettu relevanttien hakusanojen avulla mahdollisimman laajasti. Kirjallisuushaun yhteydessä ajautuu väistämättä pohtimaan, löytyikö kaikki mahdollinen kirjallisuus hakujeni avulla vai jäikö jotain saavuttamatta. Hakuja tehdessä hakusanalistani tuntui kattavalta ja riittävältä, mutta aineistoon perehtymisen jälkeen olen kuitenkin sitä mieltä, että listaa olisi voinut joiltain osin täydentää. Jos hauissa olisi esimerkiksi käyttänyt suoraan viestintävälineen nimeä (esim. pikaviestin/instant messenger tai Facebook) yleisten teknologiamääritteiden sijaan, olisi relevanttia aineistoa voinut löytyä lisää.

Koen, että hakutekniikkani oli hyvä ja onnistuin tekemään aineistohaut niin kattavasti kuin hakusanoillani oli mahdollista tehdä. Uskon myös, että löysin kattavasti sen kirjallisuuden, joka oli mahdollista Jyväskylän yliopiston tarjoamista tietokannoista löytää ja joka on puheviestinnän tieteenalan näkökulmasta relevanttia. Haut rajoittuivat kielitaitoni vuoksi suomen- ja englanninkielisiin teksteihin, mutta epäilen, ettei muunkielisten hakujen tekeminen saatavilla oleviin tietokantoihin olisi laajentanut aineistoani merkittävästi.

Eräs aineistonkäsittelyn haasteista oli se, että tutkimusten informantit olivat varsin eri-ikäisiä. Osassa tutkimuksissa tutkittavina oli jopa alle kouluikäisiä lapsia, kun taas osassa tarkasteltiin yliopisto-opiskelijoita. Suuri ikäjakauma toi mukanaan variaatioita lasten ja nuorten kehityksasteessa, eivätkä tulokset näin ollen ole täysin vertailukelpoisia keskenään. Toisaalta, nykyään yhä nuoremmat käyttävät viestintäteknologiaa paremmin ja paremmin, joten voi olla, että jo muutaman vuoden kuluttua erot esimerkiksi viestintäteknologian käytön useudessa ovat pieniä. Eri-ikäisten lasten mediaympäristön muutoksia onkin mielenkiintoista

seurata vaikkapa vuoteen 2016 jatkuvan pitkittäistutkimuksen kautta (ks. Noppari ym. 2008; Uusitalo, Vehmas & Kupiainen 2011).

Joitain ikäspesifejä tuloksia löytyi kuitenkin muun muassa identiteettikokeiluihin liittyen, kun Valkenburg, Schouten ja Peter (2005) saivat selville, että 9–12-vuotiaat lapset tekivät kokeiluja huomattavasti enemmän kuin 13–18-vuotiaat. Vaikka identiteettikokeilut ovatkin ominaisempia nuoremmille lapsille, vanhemmat lapset viestivät todennäköisemmin verkossa tuntemattomien kanssa ja myös todennäköisyys tavata verkkokavereita kasvokkain oli vanhemmilla lapsilla suurempi (Livingstone ym. 2011, 85–86). On hyvä myös tiedostaa, että kaikkein nuorimmilla lapsilla viestintäteknologian käyttöön saattavat vaikuttaa vanhempien asettamat käyttörajoitukset, kun teini-ikäiset saavat mahdollisesti käyttää viestintäkanavia mielensä mukaan.

Aineistoni teksteistä suurin osa käsitteli jollain tavalla pikaviestimiä, ja olenkin vakuuttunut, että pelkästään pikaviestimistä olisi saanut yhden tutkielman verran aineistoa. Myös identiteetin käsitteleminen teknologian kontekstissa puheviestinnän näkökulmasta olisi varmasti ollut vähintään yhden pro gradun kokoinen palanen.

Työn lopullisen disposition valmisteleminen oli mielestäni yksi työn haastavimmista osista. Alun perin tarkoitukseni oli tarkastella vain vertaissuhteiden ylläpitämistä ja uusien suhteiden muodostumista, mutta aineistosta nousi keskeiseksi teemaksi myös identiteettiin liittyvät kysymykset, jonka nostin myös omaksi pääluvukseen. Olisi myös ollut loogisempaa pohtia ensin uuden suhteen muodostumiseen liittyviä seikkoja ja vasta sen jälkeen paneutua suhteiden ylläpitämiseen. Päätin kuitenkin tarkastella ensin suhteiden ylläpitämistä ja vasta sitten uusien suhteiden muodostumista, sillä ylläpitämiseen liittyviä tuloksia oli paljon enemmän, ja näin ollen niiden tulosten esittelemine ensin tuntui luonnolliselta.

Onnistuin valitsemaan yhteisartikkelin tarkastelun kohteeksi mielestäni mainiot sivustot, jotka ovat ehkä tunnettuja ulkomailla, mutta joilla on kuitenkin edelleen uutuusarvoa erityisesti aikuisten keskuudessa. Sekä Habbo Hotelli että IRC-Galleria ovat suomalaisten kehittämiä sivustoja, jotka ovat levinneet kymmeniin maihin ympäri maailmaa. Aikuisten ja eri tahojen läsnäolo verkkofoorumeilla on käsittääkseni varsin ainutkertainen nimenomaan suomalaisten keksimä ja käyttämä väylä tavoittaa nuoret heille ominaisissa paikoissa. Siksi onkin mielestäni hyvä, että aihetta sivutaan yhteisartikkelissa. Samalla esitetyt esimerkit osoittavat, että aikuisten ei tarvitse aina vain arvailla, mitä nuoret verkossa tekevät, vaan heillä on halutessaan mahdollisuus mennä mukaan verkkoon ja osaltaan ehkäistä nuorten syrjäytymistä jne.

Kirjallisuuskatsausta kirjoittaessa eettiset ongelmat eivät ole niin ilmeisiä kuin empiiristä tutkimusta tehtäessä. Tärkeintä on käyttää akateemisen tradition mukaista viittaustekniikkaa tarkasti, jolloin myös muut tutkijat voivat halutessaan löytää helposti alkuperäisen lähteen. Viittauksia on käytettävä ahkerasti ja oikeaoppisesti myös siksi, ettei ajautuisi esittämään toisten kirjoittajien tekstejä ominaan. Kirjallisuuskatsauksen oletuksena on, että tietoa on olemassa ja että sitä myös löytyy. Näin ollen työtä tehdessä tieteenfilosofiset lähtökohdat olivat hyvinkin realistisia/positivistisia. Tietoa toki luetaan kriittisesti, mutta voidaan ajatella, että tekstit otetaan annettuina ja tulokset muodostetaan aineistolähtöisesti.

Yhteisartikkelia varten vastuullani oli koostaa esittely ja kuvaus siitä, millaista vuorovaikutusta esiintyy lasten ja nuorten käyttämällä verkkosivustoilla. Tarkkaillessani lapsia ja nuoria Habbo Hotellissa ja IRC-Galleriassa, mietin, onko eettisesti oikein ja soveliasta tarkkailla nuoria ilman, että he tietävät siitä. Ensiksi ajattelin, ettei ole ongelmallista havainnoida keskustelijoiden käytöstä, jos se tapahtuu sivustojen julkisissa tiloissa, joihin kuka tahansa voi kirjautua, mutta myöhemmin tulin siihen tulokseen, ettei asia ole ihan niin yksinkertainen.

Erään näkemyksen mukaan verkkotutkimuksen eettisyyttä voidaan arvioida sen mukaan, millaisen hyödyn tutkimuksesta voidaan olettaa saatavan. Utilitaristisen näkemyksen mukaan tutkimus voidaan tehdä henkilön tietämättä, mikäli saadut tulokset ovat hyvin merkityksellisiä. Toisen ääripään eli ei-ontologisen ajattelutavan mukaan tutkimusta ei voida toteuttaa lainkaan, mikäli sitä ei voida toteuttaa eettisten periaatteiden mukaisesti. (Ess & the AoIR ethics working committee 2002.) Tämä tutkielma asettunee näiden kahden ääripään välimaastoon.

Lasten ja nuorten havainnointi tapahtui siis Habbo Hotellin yleisissä tiloissa, joihin kuka tahansa kirjautunut käyttäjä pääsee seuraamaan keskusteluita. IRC-Galleriassa havainnointi perustui julkisiin kommentteihin, jotka niin ikään olivat kaikkien palvelun käyttäjien nähtävillä. Mitään dataa, kuten keskustelulokeja tai kuvakaappauksia, ei tallennettu eikä henkilöiden nimimerkkejä tai Habbon tuntomerkkejä kirjattu ylös vaan tekstit kirjoitettiin muistiinpanojen avulla. Havainnointitilanteet olivatkin enemmän satunnaisia pistokeikkoja kuin osallistuvaa tarkkailua.

Siitonen (2007) tutki vuorovaikutusta verkkopeliyhteisöissä, ja osallistuvana havainnoijana peliyhteisön sisällä hän joutui pohtimaan tarkasti myös verkkomaailman tutkimukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Hänen mukaansa henkilöllä tulee aina olla oikeus saada tietää, että hän on tarkkailun kohteena, riippumatta siitä, mihin tietoa käytetään. Todettakoon, että Siitosen aineistonkeruu kesti vuoden ja oman läsnäolonsa lisäksi hän keräsi muilta yhteisön jäseniltä keskustelulokeja sekä täydensi aineistoaan haastatteluilla. Kyseessä on siis varsin erilainen havainnointitilanne kuin tässä tutkielmassa, mutta toisaalta eettiset ongelmat ovat samankaltaiset.

Tämän tutkielman tarkkailu on tehty ilman, että kohdehenkilöt ovat olleet siitä tietoisia, ja myönnettäköön, että siinä on ristiriita hyvien eettisten periaatteiden kanssa. Toisaalta olen sitä mieltä, että tässä työssä, jossa havainnointi oli varsin vähäistä, tämän epäkohdan voi sivuuttaa, kun tiedostaa ongelman. Mikäli havainnointi olisi ollut systemaattisempaa ja jatkunut pidemmän aikaa, olisi

eettisiä kysymyksiä pitänyt miettiä paljon tarkemmin. Tällöin kyseeseen olisi voinut tulla myös tiettyjen tutkimushenkilöiden seuraaminen, jolloin olisi ehkä ollut mahdollista tarkkailla myös heidän keskustelulokejaan jne.

7.2 Johtopäätökset ja katsaus eteenpäin

Teknologian merkitystä lasten ja nuorten arjessa on mahdotonta kiistää, sillä lapsi integroituu jo vauvana maailmaan, joka on pullollaan erilaisia viestintävälineitä. Näyttää siltä, että lasten ja nuorten viestintäteknologian käyttö on hyvin usein jonkinlaista sosiaalista kanssakäymistä. Päivällä koulussa aloitettuja keskusteluita jatketaan pikaviestimissä ja syntymäpäiväkutsut toimitetaan sähköpostitse tai sosiaalisessa mediassa. On selvää, että yhteys toisiin otetaan usein nimenomaan viestintäteknologian kautta, eikä toista kutsuta leikkiin enää ovikelloa soittamalla.

Nuorilla on tarve olla jatkuvasti kavereiden tavoitettavissa esimerkiksi kännykän tai sosiaalisen median kautta, mutta he alkavat olla tietoisempia ja varovaisempia sen suhteen, mitä he verkossa jakavat ja kuka heidän tietojaan pääsee näkemään. Mielenkiintoista on se, että yhteisöstä voi ikään kuin irtaantua hetkeksi sulkemalla kännykän tai kirjautumalla ulos sosiaalisesta mediasta. Yhteisö ja kaverit odottavat jäsentään kuitenkin jälleen yhden sisäänkirjautumisen tai puhelinsoiton päässä, ja lisäksi nuorella on mahdollisuus käydä ruudulta läpi kaikki, mitä hänen poissa ollessaan on tapahtunut.

Varovaisuus verkossa osoittaa, että olemme ehkä siirtymässä kohti rationaalisempaa viestintäteknologian käyttöä, jossa eri kanavia käytetään tiettyihin tarkoituksiin, eikä vain siksi, että on hienoa näkyä kaikissa mahdollisissa sovelluksissa. Erilaisia sovelluksia ja sivustoja on nykyään myös niin paljon, että yksilön on jo pelkästään ajan niukkuuden näkökulmasta valittava, mitä sivustoja hän haluaa käyttää.

Esittelemieni tulosten kautta voidaan huomata, että jokaisen välineen rooli lasten ja nuorten elämässä on ainutlaatuinen. Tämän tutkielman aineiston ja oman

tulkintani valossa jäsentelisin eri viestintävälineiden roolin viestinnän kohdehenkilön ja viestinnän tarkoituksen mukaan taulukon 2 osoittamalla tavalla.

Kuten aineiston tutkimusten tuloksista on tulkittavissa, pikaviestimien suosio vertaisviestinnässä on kiistaton. Tämä selittyy sillä, että haluttaessa viestiä olemassa olevien ystävien kanssa, on toiseen helppoa, vaivatonta ja nopeaa ottaa yhteyttä nimenomaan pikaviestimen yhteystietolistan kautta. Pikaviestin on kanava jatkaa koulussa kesken jääneitä keskusteluja ja samalla vahvistaa omaa sosiaalista asemaa. Myös erilaiset identiteettikokeilut, esimerkiksi nimimerkin kautta, ovat pikaviestimessä mahdollisia. Käytettävyydessään pikaviestin on nuorten mukaan omaa luokkaa, sillä sen avulla voi ylläpitää jopa kymmeniä keskusteluja samanaikaisesti.

TAULUKKO 2 Viestintävälineen rooli lasten ja nuorten elämässä

Viestintäväline	Kohdehenkilö	Viestinnän tarkoitus
Pikaviestin	Ystävät	Yhteydenpito, sosiaalisen aseman luominen, identiteettikokeilut
Chat	Tuntemattomat, (ystävät)	Ajankulu, identiteettikokeilut, uusien tuttavuuksien saaminen
Kännykkä	Perhe ja ystävät	Ajankulu, käytännön asioista sopiminen, kaveriporukan viestintästrategioiden luominen ja toteuttaminen
Sähköposti	Ystävät, nettitutut, perhe	Viralliset asiat
Foorumit	Tuntemattomat, nettitutut	Piiloutuminen reaali maailman verkostolta, keskusteleminen yhteisestä mielenkiinnon kohteesta
Sosiaalinen media	Ystävät, perhe, tuntemattomat	Sekoitus kaikkea edellä mainittua

Chat-huoneiden lähtökohtainen idea on keskustella henkilöiden kanssa, joita ei tunneta entisestään. Chatit olivatkin ensimmäisiä verkkoviestinnän sovelluksia, ja

siksi ne olivat erityisen suosittuja 2000-luvun alkuvuosina. Näyttää siltä, että lapset ja nuoret näkevät chatin areenana, jolla voidaan tehdä identiteettikokeiluita joko itsenäisesti tai yhdessä kaverin kanssa. Chathuoneiden kautta myös pilailtiin toisten kustannuksella ja näin ollen saatettiin aiheuttaa vahingossa tai tahallaan toiselle mielipahaa. Luulen, etteivät chatit ole enää niin yleisiä 2010-luvulla kuin ne olivat vielä kymmenen vuotta sitten. Tämä saattaa osaltaan johtua siitä, että ihmiset tulevat jatkuvasti tietoisemmiksi netin riskeistä ja haluavat näin ollen viestiä ainoastaan tuntemiensa henkilöiden kanssa.

Kännykkä on minuuden jatke, joka on lapsilla ja nuorilla aina mukanaan. Kännykän avulla hoidetaan käytännön asioita, kuten sovitaan kyydeistä harrastuksiin, mutta soittamalla ja lähettelemällä viestejä kulutetaan myös aikaa. Kännykän avulla kaveriporukat luovat myös omia viestintästrategioitaan, joita ulkopuolisten saattaa olla hankala ymmärtää. Erityisesti tekstiviestien suosio oli huima 2000-luvun alussa. Tekstiviestejä kirjoitetaan edelleen, mutta niiden viihdearvo nuorten keskuudessa on laskussa ja osa heistä mieltää viestin kirjoittamisen liian hitaaksi keinoksi viestiä. Jos viestien lähettäminen todella on vähentynyt radikaalisti, olisi kiinnostava tietää, mikä sovellus tai kanava ne on korvannut ja miksi näin on käynyt. Millaista on lasten ja nuorten kännykkäkulttuuri vuonna 2011?

Älypuhelimet yleistyvät lähitulevaisuudessa, ja tämä mahdollistaa yhä monimutkaisempien sovellusten käyttämisen myös kännykällä. Tämä osaltaan tulee johtamaan myös kännykän roolin muuttumisen. Esimerkiksi vuonna 2007 kännykkä oli ensisijaisesti yhteydenpitoväline (Noppiari ym. 2008), mutta jo paria vuotta myöhemmin kännykkä koettiin ajanvietemediana (Pelastakaa Lapset ry 2009b; Uusitalo ym. 2011). Jo vuonna 2009 yli puolilla (64 %) 7–17-vuotiaista lapsista oli nettiselaimella varustettu puhelin (Pelastakaa Lapset ry 2009b). Jatkossa tulisikin ottaa paremmin huomioon kännyköiden sovellukset ja se, miten niiden kehittyminen vaikuttaa paitsi lasten ja nuorten vapaa-ajan käyttöön mutta myös heidän vertaissuhteisiinsa ja niiden muodostumiseen.

Sähköposti näyttää pitävän pintansa edelleen nimenomaan virallisten asioiden hoitamisessa, mutta jokapäiväiseen keskinäiseen viestintään se tuntuu jo olevan liian vaivalloinen. Sähköpostin rooli korostuu myös yhteydenpidossa kaukaisempiin ystäviin tai sukulaisiin. Tällöinkin sähköposti nähdään varsin virallisena kanavana ja yhteydenotto tämän kanavan kautta koetaan usein vakavaksi.

Tulokset roolittivat keskustelufoorumit nuorten kohtaamis- ja piilopaikoiksi. Foorumeilla voidaan keskustella yhteisistä mielenkiinnon kohteista ilman reaaliaikaisen maailman rasitteita ja näin ollen saatetaan saada uusia samanhenkisiä kavereita. Toisaalta foorumeille on helppo myös piiloutua niin halutessaan, eikä silloin tarvitse muokata käyttäytymistään koulukavereiden silmille sopivaksi. Tämän tutkielman tarkoituksena oli selvittää, miten lapset ja nuoret ylläpitävät ja muodostavat vertaissuhteitaan teknologian avulla. Foorumien ominaisuudet mahdollistavat vuorovaikutteisuuden, mutta sovelluksen lähtökohtaisena tarkoituksena ei ole muodostaa tai ylläpitää suhteita. Siksi tämä kanava jäi tässä tutkielmassa sivurooliin.

Blogit ovat vielä foorumeitakin enemmän yksisuuntaisen viestinnän kanavia. Muiden käyttäjien on mahdollista kommentoida blogin pitäjän tekstejä, ja sitä bloggaajat usein toivovatkin. Lähtökohtaisesti blogien tarkoitus ei kuitenkaan ole vuorovaikutteinen, joten blogit rajautuivat tutkielmani ulkopuolelle.

Sosiaaliset mediat kokoavat alleen valtavan määrän erilaisia sivustoja, joilla on parhaimmillaan (tai pahimmillaan) mahdollista tehdä kaikkea yllä kuvattua yhdellä kirjautumisella. Esimerkiksi tällä hetkellä nuorison suosiossa oleva Facebook mahdollistaa pikaviestityksen, sähköpostin kaltaisten viestien lähettämisen, erilaisilla foorumeilla keskustelun, puhelut jne. Lapset ja nuoret ovatkin ottaneet viestintäteknologian kentän mullistaneen sosiaalisen median palvelut ja sovellukset vastaan hyvin. Haluavatko lapset ja nuoret kirjautua tulevaisuudessa enää erillisiin sovelluksiin, jos kaikki hoituu samassa osoitteessa? Eri sovellusten

käyttötarkoituksia ja -syytä olisikin tarpeen tutkia erityisesti lasten ja nuorten kontekstissa.

Uudet suhteet, jotka muodostetaan viestintäteknologian avulla näyttää tavalla tai toisella risteävän nuoren olemassa olevan sosiaalisen verkoston kanssa. Saattaa olla, että nykyään nuorten on helpompi ottaa ensikontakti toiseen verkossa. Tähän kannustavat monet edellä mainitut välineet, mutta myös sosiaalisen median sivustot, sillä sivustoilla käyttäjien on helppo nähdä, onko uudella tuttavuudella hänen kanssaan yhteisiä kavereita, kiinnostuksen kohteita, suosikkiyhtyeitä tms. Yhteisösivustojen kautta on myös helppoa seurata, kuka on osallistumassa samoihin tapahtumiin jne.

Identiteettikokeilut ovat vahvasti läsnä verkkoviestinnän tutkimuksessa. Gross (2004) pohtikin tulostensa pohjalta, että lasten ja nuorten identiteettikokeilujen sosiaalista kontekstia tulisi tutkia jatkossa tarkemmin. Hän esimerkiksi ehdottaa, että tutkimuksessa tulisi ottaa paremmin huomioon se, miten tuttu tai vieras sosiaalinen ympäristö vaikuttaa nuorten identiteettikokeiluihin ja kenelle tällaiset tilanteet ovat erityisen hyödyllisiä.

Kaiken edellä esitetyn valossa näyttää siltä, että lasten ja nuorten sosialisatio tai ainakin merkittävä osa siitä on muuttunut teknologiavälitteiseksi. Ilman kännykkää ja sähköpostia nuori on auttamattomasti vaarassa jäädä yhteisön ulkopuolelle. Kysymys kuuluukin, olisiko viestintäteknologian opetusta sisällytettävä nykyistä voimakkaammin esimerkiksi peruskoulun opetussuunnitelmaan? On hyvä pitää mielessä, etteivät kaikki lapset ja nuoret ole verkossa, mutta siitäkin huolimatta entistä vahvemmin tulisi myös tiedostaa ja tunnustaa ne mahdollisuudet, joita viestintäteknologian kehitys on tuonut mukanaan. Iso mahdollisuus on esimerkiksi kansainvälistyminen internetin avustuksella jo pienestä pitäen, johon liittyy myös muun muassa mahdollisuus oppia kieliä ja parantaa sosiaalisia taitojaan.

Lasten ja nuorten netin käytön ei ole todettu vaikuttavan heidän hyvinvointiinsa, mutta onko se vaikuttanut heidän vuorovaikutusosaamiseensa tai sosiaaliseen

kompetenssiinsa? Viestintäteknologian merkitys ja vaikutus lasten ja nuorten vertaissuhteiden muodostumisessa ja ylläpitämisessä on kiistaton. Tutkimuksia tällä kentällä tulee jatkaa edelleen, mutta samalla olisi kuitenkin tärkeää pysähtyä myös pohtimaan ja tutkimaan, millaisia ovat lasten ja nuorten kasvokkaiset vertaissuhteet 2020-luvulla.

KIRJALLISUUS

- Aarsand, P. A. 2008. Frame switches and identity performances: alternating between online and offline. *Text and Talk* 28 (2), 147–165.
- Armsden, G. C. & Greenberg, M. T. 1985. The inventory of parent and peer attachment: individual differences and their relationship to psychological well-being in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence* 16 (5), 427-454.
- Berger, C. R. 2005. Interpersonal communication: Theoretical perspectives, future prospects. *Journal of Communication* 55 (3), 415–447.
- Blais, J., Craig, W., Pepler, D. & Connolly, J. 2008. Adolescents online: The importance of internet activity choices to salient relationships. *Journal of Youth and Adolescence* 37 (5), 522–536.
- Boase, J. 2008. Personal networks and the personal communication system. *Information, Communication & Society* 11 (4), 490-508.
- Campbell, J. D., Trapnell, P. D., Heine, S. J., Katz, I. M., Lavallee, L. F., & Lehman, D. R. 1996. Self-concept clarity: Measurement, personality correlates, and cultural boundaries. *Journal of Personality and Social Psychology* 70 (1), 141-156.
- Caron, A. H. & Caronia, L. 2007. *Moving cultures: Mobile communication in everyday life*. Montreal: McGill-Queen's University Press.
- Clark, L. S. 2005. The constant contact generation. Exploring teen friendship networks online. Teoksessa S. R. Mazzarella (toim.) *Girls wide web. girls, the internet, and the negotiation of identity*. New York: Peter Lang, 203–221.
- Dindia, K. 2003. Definitions and perspectives on relational maintenance communication. Teoksessa D. J. Canary & M. Dainton (toim.) *Maintaining relationships through communication: Relational, contextual, and cultural variations*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates, 1–28.
- Dindia, K. & Canary, D. J. 1993. Definitions and theoretical perspectives on maintaining relationships. *Journal of social and personal relationships* 10 (2), 163–173.
- Ess, C. & the AoIR ethics working committee. 2002. Ethical decision-making and internet research: Recommendations from the aoir ethics working committee. <<http://www.aoir.org/reports/ethics.pdf>>. Viitattu 10.11.2011.
- Facer, K., Sutherland, R., Furlong, R. & Furlong, J. 2001. What's the point of using computers? The development of young people's computer expertise in the home. *New media & society* 3 (2), 199–219.
- Feij, J.A. 1979. *Temperament: Onderzoek naar de betekenis van extraversie, emotionaaliteit, impulsiviteit en spanningsbehoefte* [Temperament: Research on the meaning of extraversion, emotionality, impulsivity and sensation seeking]. Lisse: Swets and Zeitlinger.

- Feij, J.A. & C.M. Kuiper. 1984. Adolescenten temperamenten lijst (ATL) [Adolescent temperament list (ATL)]. Lisse: Swets and Zeitlinger.
- Gross, E. F. 2004. Adolescent internet use: what we expect, what teens report. *Journal of applied developmental psychology* 25 (6), 633–649.
- Furman, w. & Buhrmester, D. 1985. Children's perceptions of the personal relationships in their social networks. *Developmental psychology* 21 (6), 1016-1024.
- Gross, E. F., Juvonen, J. & Gable, S. L. 2002. Internet use and well-being in adolescence. *Journal of social issues* 58 (1), 75–90.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.
- Holloway, S. L. & Valentine, G. 2003. *Cyberkids: Children in the information age*. Lontoo: Routledge Falmer.
- Hurme, P. 2003. *Yhteisöviestintä ja viestintäteknologia*. Jyväskylän yliopisto, Viestintätieteiden laitos.
<http://www.jyu.fi/viesti/verkkotuotanto/yvipperust/artikkelit/yhteisoviestinta_ja_viestintateknologia.html>. Viitattu 15.3.2010.
- Joensuu, M. 2007. *Nuorten internet-yhteisöt ja niiden merkitys nuorisotyön kannalta*. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Kaare, B. H., Brandtzæg, P. B., Heim, J. & Endestad, T. 2007. In the borderland between family orientation and peer culture: The use of communication technologies among norwegian tweens. *New Media & Society* 9 (4), 603–624.
- Kangas, S., Lundvall, A. & Sintonen, S. 2008. *Lasten ja nuorten mediamailma pähkinänkuoressa*. Liikenne- ja viestintäministeriö. Lasten ja nuorten mediafoorumi.
<http://www.lvm.fi/c/document_library/get_file?folderId=22170&name=DLFE-4803.pdf&title=Lasten>. Viitattu 28.7.2010.
- Kasesniemi, E. & Rautiainen, P. 2001. *Kännyssä piilevät sanomat: Nuoret, väline ja viesti*. Tampere: Tampere university press.
- Krcmar, M. & Strizhakova, Y. 2007. Computer-mediated technology and children. Teoksessa C. A. Lin & D. J. Atkin (toim.) *Communication technology and social change: Theory and implications*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates, 59–76.
- Lampe, C., Ellison, N. & Steinfield, C. 2006. A face(book) in the crowd: social Searching vs. social browsing. Teoksessa *Proceedings of the 2006 20th Anniversary conference on computer supported cooperative work*. New York: ACM Press. 167-170. DOI= <http://doi.acm.org/10.1145/1180875.1180901>
- Lee, Y. & Sun, Y. C. 2009. Using instant messaging to enhance the interpersonal relationships of Taiwanese adolescents: Evidence from quantile regression analysis. *Adolescence* 44 (173), 199–208.
- Lenhart, A., Rainie, L. & Lewis, O. 2001. *Teenage life online*. Washington D.C.: Pew internet & American life project.

- Lenhart, A., Maden, M. & Hitlin, P. 2005. *Teens and technology*. Washington D.C.: Pew internet & American life project.
- Lin, C., Sun, Y., Lee, Y. & Wu, S. 2007. How instant messaging affects the satisfaction of virtual interpersonal behavior of taiwan junior high school students. *Adolescence* 42 (166), 417–430.
- Lindlof, T. R. & Taylor, B. C. 2002. *Qualitative communication research methods*. 2nd ed. Thousand Oaks: Sage.
- Livingstone, S. 2006. Children's privacy online. Experimenting with boundaries within and beyond the family. Teoksessa R. B. Kraut & S. M. Kiesler (toim.) *Computers, phones, and the internet: domesticating information technology*. Oxford university press, 128 – 144.
- Livingstone, S. & Bovill, M. 2001. *Children and their changing media environment: a European comparative study*. Mahwah: Lawrence Erlbaum.
- Livingstone, S., Haddon, L., Görzig, A. & Ólafsson, K. (2011). *Risks and safety on the internet: The perspective of European children. Full Findings*. LSE, London: EU Kids Online.
- Matikkala, U. & Lahikainen, A. R. 2005. Pelit, tietokone ja kännykkä lasten sosiaalisissa suhteissa. Teoksessa A. R. Lahikainen, P. Hietala, T. Inkinen, M. Kangassalo, R. Kivimäki & F. Mäyrä (toim.) *Lapsuus mediamaailmassa: Näkökulmia lasten tietoyhteiskuntaan*. Helsinki: Gaudeamus, 92–128.
- Mazalin, D. & Moore, S. 2004. Internet use, identity development and social anxiety among young adults. *Behaviour change* 21 (2), 90–102.
- McKay, S., Thurlow, C. & Zimmerman, H. T. 2005. Chapter 11: Wired whizzes or techno-slaves? young people and their emergent communication technologies. Teoksessa A. Williams & C. Thurlow (toim.) *Talking adolescence: Perspectives on communication in the teenage years*. New York: Peter Lang, 185–203.
- Merchant, G. 2001. Teenagers in cyberspace: an investigation of language use and language change in internet chatrooms. *Journal of research in reading* 24 (3), 293–306.
- Merchant, G. 2005. Electric Involvement: Identity performance in children's informal digital writing. *Discourse: studies in the cultural politics of education* 23 (3), 301–314.
- Mesch, G. & Talmud, I. 2006. The quality of online and offline relationships: The role of multiplexity and duration of social relationships. *The information society* 22 (3), 137-148.
- Monge, P. R. & Contractor, N. S. 2003. *Theories of communication networks*. Oxford: Oxford university press.
- Needham, A. 2006. Under the skin of the undergrad. *Marketing Week* 29 (35), 38–39.
- Netari.fi. 2010. Netari.fi. < <http://netari.fi/>>. Viitattu 5.3.2010.

- Noppiari, E., Uusitalo, N., Kupiainen, R. & Luostarinen, H. 2008. ”Mä oon nyt online!” Lasten mediaympäristö muutoksessa. Tampereen yliopisto, tiedostusopin laitos, Julkaisu A 104/2008.
- Oksanen, A. & Näre, S. 2006. Lapset pelissä: Virtuaaliviidakon ansat. Jyväskylä: Minerva.
- Oksman, V. & Turtiainen J. 2004. Mobile communication as a social stage. Meanings of mobile communication in everyday life among teenagers in finland. *New media & society* 6 (3), 319–339.
- Pelastakaa Lapset ry. 2009a. Lapsen ääni 2009. Pelastakaa Lapset Ry. <http://www.pelastakaalapset.fi/assets/files/nettivihje/kyselyt/Lapsen_aani2009.pdf>. Viitattu 19.11.2009.
- Pelastakaa Lapset ry. 2009b. Mobiilikysely 2009. Raportti lasten matkapuhelimen käytöstä. Pelastakaa Lapset Ry. <<http://www.pelastakaalapset.fi/toiminta/mediakasvatus/kyselyt/mobiilikyselyt/>> Viitattu 21.8.2011.
- Pelastakaa Lapset ry. 2010. Lapsen ääni kysely 2010. Raportti lasten netin käytöstä. Pelastakaa Lapset Ry. <<http://pelastakaalapset-fi-bin.directo.fi/@Bin/7e8a9cf87c2435a85b8357d7a4313795/1294657237/application/pdf/194776/Lapsen%20ääni%20kysely%202010.pdf>>. Viitattu 10.1.2011.
- Peter, J., Valkenburg, P. M. & Schouten A. P. 2005. Talking with strangers on the internet: Characteristics and motives of adolescents talking with strangers on the internet and its consequences. Paper presented at the 55th annual conference of the International Communication Association (ICA), May 26 – 30, New York, USA.
- Pörhölä, M. 2008. Koulukiusaaminen nuoren hyvinvointia uhkaavana tekijänä. Miten käy kiusatun ja kiusaajan vertaisuuhteille? teoksessa M. Autio, K. Eräranta & S. Myllyniemi (toim.) *Polarisoituva nuoruus?* Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 94–104
- Pörhölä, M. 2009. Kiusaamiskokemukset yhteisöön kiinnittymisen esteenä. Teoksessa T. Valkonen, P. Isotalus, M. Siitonen & M. Valo (toim.) *Prologi: Puheviestinnän vuosikirja 2009*. Jyväskylä: Prologos ry, 84–89.
- Russell, D. W. 1996. UCLA loneliness scale (Version 3): Reliability, validity, and factor structure. *Journal of Personality Assessment* 66 (1), 20–40.
- Saani-lahti, M. 1999. Lasten ja nuorten muuttuva mediakulttuuri. tutkimusraportti 1. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Schouten, A., Valkenburg, P.M. & Peter, J. 2007. Precursors and underlying processes of adolescents’ online self-disclosure: Developing and testing an “internet-attribute-perception” –model. *Media Psychology* 10 (2), 292–315.
- Scott, C. R. 1999. Communication technology and group communication. Teoksessa L. R. Frey, D. S. Gouran & M. S. Poole (toim.) *The handbook of group communication theory and research*. Thousand Oaks: Sage, 432–472.

- Siitonen, M. 2007. Social interaction in online multiplayer communities. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä Studies in Humanities 74.
- Sivunen, A. 2007. Vuorovaikutus, viestintäteknologia ja identifioituminen hajautetuissa tiimeissä. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä Studies in Humanities 79.
- Sjöberg, U. 2002. Screen rites: a study of Swedish young people's use and meaning-making of screen-based media in everyday life. Lund University: Lund.
- Smith, R. & Curtin, P. 2001. Children, computers and life online: Education in a cyber-world. Teoksessa I. Snyder (toim.) Page to screen: Taking literacy into the electronic era. New York: Routledge, 211–233.
- Somia Dynamoid n.d. IRC-Galleria. <<http://irc-galleria.net/>>. Viitattu 6.8.2011.
- Stern, S. T. 2007. Instant identity: Adolescent girls and the world of instant messaging. New York: Peter Lang.
- Subrahmanyam, K. & Greenfield, P. 2008. Online communication and adolescent relationships. *Future of Children* 18 (1), 119–146.
- Subrahmanyam, K., Greenfield, P. M., Kraut, R. & Gross, E. 2002. The impact of computer use on children's and adolescent's development. Teoksessa S. L. Calvert, A. B. Jordan & R. R. Cocking (toim.) *Children in the digital age: Influences of electronic media on development*. Westport: Praeger, 3–33.
- Subrahmanyam, K. & Lin, G. 2007. Adolescents on the net: Internet use and well-being. *Adolescence* 42 (168), 659–677.
- Sulake Corporation Oy 2011. Habbo Hotel – Check in to check it out! <<http://www.sulake.com/habbo/?navi=2>>. Viitattu 6.8.2011.
- Sulake Corporation Oy, n.d. Habbo. Vanhempien opas. <<http://www.habbo.fi/groups/VanhempienOpas>>. Viitattu 6.8.2011.
- Tapscott, D. 2010. Syntynyt digiaikaan. Sosiaalisen median kasvatit. *Grown up digital*. Suom. Timo Hautala. WSOYpro OY, Jyväskylä.
- Tingstad, V. 2003. Children's chat on the net: A study of social encounters in two Norwegian chat rooms. Norwegian University of Science and Technology, Trondheim.
- Tossavainen, T. 2009. Internet lasten ja nuorten elämässä. Selvitys pääkaupunkiseudun 10- 18-vuotiaiden lasten ja nuorten elämästä Internetissä. Toinen elämä-hanke. Klaari Helsinki.
- TNS Gallup. 2010. Suomen web-sivustojen viikkoluvut. <<http://www.gallupweb.com/tnsmatrix/>>. Viitattu 5.3.2010.
- Tufte, B. 2003. Girls in the new media landscape. *NORDICOM Review*. 24 (1), 71–78.
- Urista, M. A., Dong, Q. & Day, K. D. 2008. Explaining why young adults use MySpace and Facebook through uses & gratification theory. Paper presented at the annual meeting of the NCA 94th annual convention, TBA, San Diego, CA 20.11. <http://www.allacademic.com/meta/p256719_index.html> Viitattu 11.1.2011.

- Uusitalo, N., Vehmas, S & Kupiainen, R. 2011. Naamatusten verkossa. Lasten ja nuorten mediaympäristön muutos, osa 2. Tampere: Juvenes Print Oy.
- Valkenburg, P. M. 2004. Children's responses to the screen: a media psychological approach. Mahwah: Lawrence Erlbaum.
- Valkenburg, P. M. & Peter, J. 2006. Research note: individual differences in perceptions of internet communication. *European journal of communication* 21 (2), 213–226.
- Valkenburg, P. M. & Peter, J. 2007. Preadolescents' and adolescents' online communication and their closeness to friends. *Developmental Psychology* 43 (2), 267–277.
- Valkenburg, P. M. & Peter, J. 2008. Adolescents' identity experiments on the internet. Consequences for social competence and self-concept unity. *Communication research* 35 (2), 208–231.
- Valkenburg, P. M. & Peter, J. 2009a. Social consequences of the Internet for adolescents : A decade of research. *Current directions in psychological science*. 18 (1), 1-5.
- Valkenburg, P. M. & Peter, J. 2009b. The effects of instant messaging on the quality of adolescents' existing friendships: A longitudinal study. *Journal of Communication* 59 (1), 79-97.
- Valkenburg, P. M., Schouten, A. P. & Peter, J. 2005. Adolescents' identity experiments on the internet. *New media & society* 7 (3), 383–402.
- Valkenburg, P. M., Sumter, S. M. & Peter, J. 2011. Gender differences in online and offline self-disclosure in pre-adolescence and adolescence. *British Journal of Developmental Psychology* 29, 253–269.
- Walther, J. B. 1996. Computer-mediated communication: Impersonal, interpersonal, and hyperpersonal interaction. *Communication research* 23 (1), 3–43.
- Weber, S. & Mitchell, C. 2008. Imaging, keyboarding, and positing identities: Young people and new media technologies. *Teoksessa D. Buckingham (toim.) Youth, identity, and digital media*. Cambridge: MIT Press, 25–47.
- Wolak, J., Mitchell, K. J. & Finkelhor, D. 2002. Close online relationships in a national sample of adolescents. *Adolescence* 37 (147), 441–455.
- Wolak, J., Mitchell, K. J. & Finkelhor, D. 2003. Escaping or connecting? Characteristics of youth who form close online relationships. *Journal of Adolescence* 26 (1), 105–119.

**Liite 1: The use of interpersonal communication technologies
to establish and maintain peer relationships
(artikkelikäsikirjoitus)**

Pörhölä, M. & Lahti, H. (painossa, julkaistaan helmikuussa 2012). The use of interpersonal communication technologies to establish and maintain peer relationships. Teoksessa A. Costabile & B. Spears (toim.), *The impact of technology on relationships in educational settings*. London: Routledge.

Liite 2: Aineiston tutkimusmenetelmien ja mittareiden yhteenveto

Tutkija(t)	Vuosi	Menetelmä	Täydennysmenetelmä	Mittari/Malli käytetty	Mittari/Malli luotu
Aarsand	2008	Havainnointi	haastattelut, dokumentit		
Blais ym.	2007	Kysely			
Clark	2005	Haastattelu			
Facer ym.	2001	Haastattelu	Kysely		
Gross	2004	Kysely	Dokumentit		
Gross, Juvonen & Gable	2002	Kysely	Kysely	UCLA, SAD-G, CDI, SLSS	
Joensuu	2007	Kysely			
Kaare ym.	2007	Kysely	Haastattelut		
Kasesniemi & Rautiainen	2001	Dokumentit	Haastattelut		
Lee & Sun	2009	Kysely			
Lenhart, Madden & Hitlin	2005	Puhelinhaastattelu	Haastattelut, nettikysely		
Lenhart, Rainie & Lewis	2001	Puhelinhaastattelu	Ryhmäkeskustelut verkossa		
Lin, Sun, Lee & Wu	2007	Kysely			
Livingstone	2006	Haastattelu	Havainnointi		
Livingstone ym.	2011	Haastattelu	Kysely		
Merchant	2001	Haastattelu			
Merchant	2005	Dokumentit			
Mesch & Talmud	2006	Haastattelu			
Noppiari ym.	2008	Dokumentit	Haastattelut, havainnointi		
Oksman & Turtiainen	2004	Haastattelu			
Pelastakaa Lapset ry	2009a	Internetkysely			
Pelastakaa Lapset ry	2009b	Internetkysely			
Pelastakaa Lapset ry	2011	Internetkysely			
Peter, Valkenburg & Schouten	2005	Kysely		Introversion Scale	
Schouten, Valkenburg & Peter	2007	Kysely			Internet-Attribute-perception
Sjöberg	2002	Kysely	Haastattelut, päiväkirjat		
Stern	2007	Haastattelu	Dokumentit		
Subrahmanyam & Lin	2007	Kysely		RULS, SSS-C	
Tingstad	2003	Havainnointi	Haastattelut		
Tossavainen	2009	Kysely			
Urista, Dong & Day	2008	Ryhmähaastattelu			
Uusitalo, Vehmas & Kupiainen	2011	Dokumentit	Haastattelut, havainnointi		
Valkenburg & Peter	2006	Kysely			
Valkenburg & Peter	2007	Kysely		UCLA	
Valkenburg & Peter	2008	Internetkysely		Ucla, SCCS	
Valkenburg & Peter	2009a	Kirjallisuuskatsaus			
Valkenburg & Peter	2009b	Kysely			

Valkenburg, Schouten & Peter	2005	Kysely		Introversio Scale	
Valkenburg, Schouten & Peter	2006	Kysely		Introversio Scale	
Valkenburg, Sumter & Peter	2011	Kysely			
Wolak, Mitchell & Finkelhor	2002	Puhelinhaastattelu			
Wolak, Mitchell & Finkelhor	2003	Puhelinhaastattelu			
Mittarin nimen lyhennys	Mittarin nimi				
CDI	Child depression inventory				
RULS	The Roberts revision of UCLA Loneliness scale				
SAD-G	Social anxiety scale for Adolescents				
SCCS	Self-concept clarity scale				
SLSS	The student's life satisfaction Scale				
SSS-C	Social support scale for children				
UCLA	UCLA Loneliness Scale				